

Školský vzdelávací program

ISCED 3A - gymnázium

SLOVENSKÝ JAZYK A LITERATÚRA

1. - 3. ročník

Časová dotácia predmetu

Vzdelávací program zo slovenského jazyka a literatúry pre 1. - 3. ročník je spracovaný na základe štátneho vzdelávacieho programu s dotáciou 3 hodiny týždenne.

Charakteristika predmetu

Vyučovanie slovenského jazyka a literatúry zabezpečuje rovnaký podiel poznatkov a logicko-myšlienkových a komunikatívnych činností. Činnosti sú rovnocenným štruktúrnym prvkom cieľa a obsahu ako poznatky, a to v písanej a hovorenej forme.

Pri vyučovaní slovenského jazyka a literatúry sa uprednostňujú metódy samostatného racionálneho štúdia učebnicovej a doplnkovej literatúry (slovníky, gramatiky, encyklopédie) a metódy diskusie ako základ pre všetky učebné predmety.

Dôsledne sa dbá o rozvíjanie intelektovej, mravnej a citovej stránky osobnosti žiaka.

Výchovno-vzdelávací proces smeruje k tomu, aby sa žiaci naučili interpretovať texty (jazykové prejavy, slohové útvary) hovorené a písané formulovaním podstaty obsahu textu a jeho funkcie (cieľa) predovšetkým vo forme kľúčových slov a konspektu, samostatne racionálne študovať z odborných kníh a časopisov, vedieť efektívne využívať všetky časti odbornej knihy (prebal, úvod, register, obsah, bibliografiu atď.), v jazykových normatívnych príručkách používať úvodnú i slovníkovú časť (napr. Pravidlá slovenského pravopisu, Krátky slovník slovenského jazyka) na zvyšovanie svojej jazykovej kultúry, odborne citovať (doslovne v úvodzovkách) alebo parafrázovať a používať bibliografickú normu pri zázname informácií, vlastné záznamy, napr. z kartotéky, sústavne využívať na vyučovaní, najmä pri tvorbe vlastných textov (úvahy, referátu, rečníckeho útvaru), osobitne v rámci prípravy projektu SOČ, výrazne a plynule čítať bez prípravy (spontánne) primeraný odborný alebo publicistický, príp. umelecký text, poznať a vo svojich prejavoch využívať logicko-myšlienkové činnosti, ako sú analýza a syntéza, abstrakcia, zovšeobecnenie, porovnávanie, klasifikácia, indukcia a dedukcia, analógia atď., vecne a presvedčivo argumentovať, obhájiť svoj názor, kriticky hodnotiť, vo všetkých svojich prejavoch vhodne uplatňovať logickú nadväznosť a komunikatívnu funkčnosť slov a viet (neutrálnosť, nocionálnosť, terminologickosť alebo expresívnosť, obraznosť, frazeologizmy, jednoduché dvojčlenné i jednočlenné vety alebo súvetia a polovetné konštrukcie atď.) a gramatickú správnosť, spisovnosť, ovládať a používať odbornú jazykovú terminológiu (najmä vo vzťahu k štúdiu cudzích jazykov aj internacionálne termíny) a základné pojmy z lexikológie a slovotvorby, gramatiky (morfológie a syntaxe), hláskoslovia, spisovnej výslovnosti a pravopisu, zvukovej stránky jazyka, komunikácie, štylistiky a rétoriky, vzniku a vývinu jazyka, členenia národného jazyka, vyjadrovať sa vhodne, výstižne (odborne, vecne alebo citovo, obrazne), kultivovane, gramaticky správne, v súlade s funkciou (cieľom) prejavu a komunikatívnou situáciou, a to v hovorenej i písanej forme, v diskusii ani v polemike neponížiť osobnosť partnera komunikácie, v hovorených prejavoch uplatňovať výraznú artikuláciu, spisovnú výslovnosť, techniku monológu a dialógu (zásady rétoriky): funkčné striedanie tempa a sily hlasu, dôrazu a pauzy, intonáciu viet podľa modálnosti, mimiku a gestikuláciu atď., v písaných textoch vhodne a správne používať odseky a interpunkciu, dodržiavať pravopisnú normu, tvoriť rozličné (komunikatívne frekventované) druhy textov v ústnej a písomnej forme v súlade s funkčnými jazykovými štýlmi: hovorové, administratívne, publicistické, rečnícke, prípadne aj umelecké, v súlade so slohovými a komunikatívnymi postupmi (informačné, rozprávacie, opisné, výkladové a úvahové), poznatky a činnosti (zručnosti) nadobudnuté pri vyučovaní slovenského jazyka aplikovať v ostatných učebných predmetoch a naopak (napr. internacionálnu jazykovú terminológiu aplikovať v cudzích jazykoch, cudzojazyčné resumé v projekte SOČ atď.), chápať a používať jazyk ako dôležitý znak národnej aj individuálnej kultúry, ako znakový systém, ako

prostriedok s rozličnými funkciami: kognitívnu (poznávacou), komunikatívnou (dorozumievacou) a expresívnu (výrazovou).

Vyučovanie slovenského jazyka a literatúry sa spája s jazykovedou predovšetkým zameranie na komunikatívnu funkciu jazyka. Ďalej vychádza z príbuzných vedných disciplín (filozofie, psychológie, psycholingvistiky, pedagogiky, teórie informácie a komunikácie atď.).

Jadrom vyučovania slovenského jazyka je aktívny rozvoj vyjadrovania žiakov, ktorý sa opiera o nevyhnutné poznatky zo štylistiky a komunikácie a o všeobecnejšie poznanie systému jazyka, preto sú jazykové témy funkčne zaradené k slohovým témam.

Výber a štruktúra slohového učiva vychádza zo vzťahu slohový postup – funkčný jazykový štýl – komunikatívna situácia, aby si žiak uvedomil dynamickosť a hybridnosť slohových útvarov, t.j. výskyt rovnakých slohových útvarov v rozličných funkčných štýloch, ako aj výskyt niekoľkých slohových postupov v jednom útvare alebo existenciu rovnakého slohového postupu aj útvaru. Zdôrazňuje sa produktívna štylistika (tvorba), nie verbálna definícia. Začína sa najjednoduchším – informačným postupom, pokračuje opisným a výkladovým slohovým postupom a končí sa praktickou rétorikou a aplikáciou poznatkov o štýle umeleckej prózy v písomnom rozprávaní. Takto sa posilňuje vzostupnosť náročnosti učiva, jeho rozvíjacia a výchovná stránka, ale aj medzipredmetové a medzizložkové vzťahy (najmä s literárnou zložkou).

Literárna výchova ako súčasť predmetu slovenský jazyk a literatúra patrí ku kľúčovým predmetom štvorročného štúdia na gymnáziu. Vo významnej miere participuje na všetkých stránkach rozvoja osobnosti žiaka, a preto sa vyučuje vo všetkých ročníkoch.

Najvšeobecnejším, najúplnejším cieľom výchovy je formovanie osobnosti žiaka, ktorá sa javí ako vnútorne bohatá jednota, individualita, schopná vysokého stupňa sebauvedomenia.

Úsilie o takýto ideál autentickej a vysoko kultúrnej osobnosti sa nemôže chápať výlučne ako záležitosť školskej výchovy, pretože je výsledkom všetkých socializačných vplyvov, a navyše je aj produktom vrodenej dispozície a sebaregulačných procesov.

Literárna výchova sa zúčastňuje na tomto procese ako veľmi významná zložka celého systému výchovy. Jej ciele sú sformulované tak, aby sme sa ich naplnením priblížili k ideálu žiaka, ktorý dokáže pochopiť svet v jeho celistvosti i rôznorodosti a získa schopnosť adekvátne reagovať na jeho neustále premeny.

Pomocou umenia a literatúry žiak má získať alebo si upevniť schopnosť medzilidského porozumenia a prirodzenej komunikácie, osvojiť si schopnosť vcítiť sa do vnútorného života iných, chápať ich potreby, myslenie, cítenie a konanie, naučiť sa identifikovať s vlastnými skupinami, ale bez pocitu nepriateľstva voči tým, ktorí stoja mimo nich, zbavovať sa predsudkov, osvojiť si schopnosť preklenúť prirodzené a kultúrne odlišnosti jednotlivcov a celých sociálnych skupín, naučiť sa cieľavedome si osvojovať pojmy ich vyvodzovaním zo skutočnosti alebo prijímaním ako hotových gnozeologických kategórií a zaraďovať ich do vlastných kognitívnych štruktúr, osvojiť si postupne logicko-myšlienkové operácie, a to najmä reprodukciu, porovnávanie a analógiu, klasifikáciu, analýzu a syntézu, indukciu a dedukciu a zovšeobecňovanie, vytvoriť si individuálny hodnotový systém, ktorý rešpektuje predovšetkým relatívne trvalé a celospoločenské hodnoty, naučiť sa kriticky hodnotiť javy okolo seba, vedieť si obhájiť svoje stanovisko za pomoci argumentov, rozvíjať svoju schopnosť tvorivo interpretovať osvojené myšlienky a produkovať vlastné, naučiť sa správne, výstižne a v prípade potreby aj esteticky účinne vyjadrovať svoje myšlienky, postoje a názory ústne i písomnou formou, vedieť citovo vyváženým spôsobom akceptovať a hodnotiť ľudí, javy a udalosti okolo seba a využívať umenie ako ich znak alebo model sveta, udržiavať svoje ambície v rovnováhe so svojimi možnosťami, zdokonaľiť sa v sebiagnostike a sebahodnotení, využívať získané poznatky na

tvorbu ideálov sveta, spoločnosti a ľudí, premieňať ich na projekty a s pomocou umenia a literatúry si budovať motivačné potenciály na ich uskutočňovanie.

Prostredníctvom literárnej výchovy si žiak osvojí základné literárnovedné pojmy a na výbere najvýznamnejších slovenských autorov a literárnych diel sa oboznámi s chronologickým modelom vývinu umenia a umeleckej literatúry a jeho súvislosťami s rozvojom umenia a literatúry v zahraničí, naučí sa čítať umelecké literárne dielo s kritickým odstupom, nadhľadom, získa schopnosť spojiť spontánnu analýzu diela s emocionálnym prežívaním textu, naučí sa chápať ideovú a umeleckú intencionalitu diela tým, že si uvedomí štylistickú a kompozičnú organizáciu textu a ich príspevkov ku komplexnej estetickej pôsobnosti diela, osvojí si zručnosť používať pri následnej analýze a hodnotení umeleckého diela poznatky z teórie a dejín literatúry, naučí sa používať metódy analýzy a interpretácie básnických, prozaických a dramatických diel tak, aby sa emocionálny zážitok pri následnej analýze nestrácal, ale skôr prehĺbil, aby sa neporušila umelecká celistvosť diela, t.j. aby žiak pri rozbere a interpretácii nerozbíjal umelecké dielo na disparátne fragmenty, ale chápal ich systémovú celistvosť a celostnú umeleckú pôsobnosť, naučí sa chápať literárne dielo ako znak a vidieť ho ako štylizovaný model skutočnosti, v ktorom sa okrem súdobej reality odráža aj celý autorský subjekt, jeho myslenie, emocionalita a kultúrna príslušnosť.

Ciele

Cieľom vyučovania slovenského jazyka a literatúry je v maximálne možnej miere prispieť k splneniu všeobecných cieľov vzdelávania a osvojeniu si kľúčových kompetencií prostredníctvom obsahu učiva slovenského jazyka a literatúry. Cieľom vyučovania slovenského jazyka a literatúry je predovšetkým formovanie a rozvoj tvorivých schopností žiakov.

Kompetencie žiakov

Edukačné ciele predmetu *slovenský jazyk a literatúra, časť: literárna výchova*

Poznávacia (kognitívna) kompetencia	Komunikačná kompetencia	Interpersonálna (sociálna) kompetencia	Intrapersonálna (osobnostná) kompetencia
Spôsobilosť používať kognitívne operácie.	Spôsobilosť tvoriť, prijať a spracovať informácie.	Spôsobilosť akceptovať skupinové hodnoty.	Vytvárať a reflektovať vlastnú identitu.
Spôsobilosť učiť sa sám aj v skupine.	Zručnosť vyhľadávať a odosielať informácie.	Schopnosť tolerovať odlišnosti jednotlivcov i skupín.	Vytvárať vlastný hodnotový systém.
Spôsobilosť kritického myslenia.	Spôsobilosť formulovať svoj názor a argumentovať.	Spôsobilosť kooperácie.	Schopnosť sebaregulácie a ochrany vlastného života.
Spôsobilosť formulovať a riešiť problémy.	Schopnosť verbálne a neverbálne vyjadriť vôľu a city.	Schopnosť empatie.	
Schopnosť tvorivého myslenia a spôsobilosť uplatniť jeho výsledky.			

Vzdelávací štandard

1. - 3. ročník

Vzdelávací štandard tvorí obsahový a výkonový štandard.

Obsahový štandard vymedzuje základné učivo (predovšetkým pojmy), ktorému by mal žiak rozumieť a mal by ho byť schopný vysvetliť.

Výkonový štandard uvádza konkretizáciu požiadaviek na vedomosti, zručnosti a aplikácie poznatkov, predovšetkým v spojitosti s bežným životom a postoje študentov.

Jazyková časť predmetu sa zaoberá problematikou jazyka ako nástroja myslenia a komunikácie medzi ľuďmi. Jazyk sa vníma ako potenciálny zdroj osobného a kultúrneho obohatenia človeka. Do popredia sa vo vyučovaní jazyka dostane analýza a interpretácia textov/prejavov a tvorba vlastných textov/prejavov, ktoré budú adekvátne konkrétnej komunikačnej situácii. Analýza a interpretácia jazykových prejavov poskytne žiakom priestor na sebauvedomenie: dá šancu objaviť a následne prejať pozitívny vzťah k sebe a iným, nadobudnúť primeranú sebadôveru, schopnosť hodnotiť svoje prednosti i nedostatky, umožní vyjadrovať svoje pocity a hodnotiť svoj vlastný citový stav, hodnotiť svoje správanie a jeho dôsledky. K cieľom jazykového vyučovania patrí aj to, aby si žiaci uvedomovali jazykovú a kultúrnu pestrosť v rámci Európy a sveta, ale aj v rámci jednotlivých sociálnych prostredí. Cez pochopenie významu jazyka pre národnú kultúru by mali dospieť k chápaniu odlišností, tolerancii a orientácii v multikultúrnom prostredí. Komunikačná gramotnosť budeme cieľavedome budovať a rozvíjať vo všetkých vyučovacích predmetoch s ohľadom na ich špecifické potreby.

1. ročník

SLOVENSKÝ JAZYK

1. Učenie sa (5)

Obsahový štandard - Učebný štýl. Faktory ovplyvňujúce učenie sa. Efektívne zapamätávanie. Diár. Základné učebné typy. Plánovanie činnosti. Kontrola plnenia plánu. Projektovanie vlastnej budúcnosti.

Výkonový štandard - Žiak sa dokáže samostatne učiť a zaujíma sa o podnety na učenie z rôznych zdrojov, je schopný klásť otázky, pozná svoj učebný štýl, vie využiť rôzne spôsoby učenia sa. Vie vytvoriť jednoduchý plán činnosti, postupovať podľa neho a kontrolovať ho.

2. Práca s informáciami (7)

Obsahový štandard - Jazyk. Jazykový znak. Sémantický trojuholník. Jazykový systém. Reč. Dorozumievacia, estetická a poznávací funkcia jazyka. Text, obsah a forma textu. Autorský zámer. Súvislé a nesúvislé texty. Vecné a umelecké texty. Kontext. Argumentácia. Hlavná myšlienka. Kľúčové slová. Osnova prečítaného textu. Tézy. Funkcia prejavu. Informácia. Spôsoby spracovania informácií. Vedľajšia informácia v texte. Funkcia názvu textu. Zdroje informácií - titulok, marginálie, podtitulok, resumé, anotácia, abstrakt, bibliografia, bibliografický záznam, menný a vecný register, citácia masmediálne komunikačné prostriedky, poznámky pod čiarou, vysvetlivky.

Výkonový štandard - Žiak vie vysvetliť pôsobenie jednotlivých štýlotvorných činiteľov pri tvorbe jazykových prejavov a správne ich aplikuje vo vlastných jazykových prejavoch. Dokáže upraviť poradie viet v texte podľa ich vecného významu a kontextu celého textu. Dokáže identifikovať kľúčové slová textu. Dokáže sformulovať hlavnú myšlienku textu. Dokáže spracovať text – vytvoriť z neho konspekt, osnovu z prečítaného textu, tézy.

Dokáže posúdiť informačné zdroje, na základe ktorých bol text vytvorený. Dokáže zhodnotiť text hľadiska jazykovej kultúry. Dokáže posúdiť subjektívnu využiteľnosť vecného textu. Na základe svojich poznámok vie vyjadriť svoj estetický a emocionálny zážitok z prečítaného umeleckého textu. Dokáže efektívne využiť zdroje informácií pri práci s vlastným i cudzím textom. Dokáže porozumieť počutému textu, t. j. je schopný vystihnúť hlavnú myšlienku textu a niekoľko kľúčových slov. Pochopí a roztriedi vypočuté informácie. Odlišuje štylisticky primerané jazykové prostriedky od štylisticky neprimeraných jazykových prostriedkov v závislosti od danej komunikačnej situácie.

3. Textotvorný proces (7)

Obsahový štandard - Štylistika. Štýlotvorné činitele - téma, autor, situácia, funkcia, adresát. Slohotvorný proces. Slohové útvary - žiadosť, dotazník, objednávka, potvrdenie, informačný leták, predtlač - prihláška, zápisnica, splnomocnenie, štrukturovaný životopis, úradný životopis. Analýzy textu - obsah textu, forma textu, autorský zámer. Kľúčové slová. Súvislé a nesúvislé texty. Vecné a umelecké texty. Efektívna komunikácia.

Výkonový štandard - Žiak vie vysvetliť pôsobenie jednotlivých štýlotvorných činiteľov pri tvorbe jazykových prejavov a správne ich aplikuje vo vlastných jazykových prejavoch. Vie si na základe komunikačnej situácie správne stanoviť vhodný slohový útvar administratívneho štýlu a samostatne ho vytvoriť.

4. Bežná komunikácia (7)

Obsahový štandard - Hovorový štýl. Klasické útvary bežnej komunikácie. Ústne monologické útvary – rozprávanie príbehu, vtipu. Ústne dialogické útvary – telefonický rozhovor, hádka, debata, polemika, diskusia. Písomné útvary – súkromný list, oznámenie, blahoželenie, kondolencia. Moderné útvary bežnej komunikácie – e-mail, SMS, vizitka, reklama, inzerát, čít, odkaz na záznamník

Výkonový štandard - Žiak dokáže prispôbiť svoj prejav komunikačnej situácii – stratégiu a tón komunikácie. Dokáže upraviť poradie viet v texte podľa ich vecného významu a kontextu celého textu. Je schopný zhodnotiť škálu vyjadrovacích prostriedkov účastníkov komunikácie z hľadiska spisovnosti, resp. z hľadiska regionálneho a sociálneho triedenia jazyka. Dokáže rozlíšiť nevhodnosť použitých slov, resp. slovných spojení v ústnom jazykovom prejave v bežných komunikačných situáciách i v rámci masmediálnej komunikácie.

5. Oficiálna komunikácia (7)

Obsahový štandard - Administratívny štýl. Útvary formátu A4 – vyhláška, zákon, úradný list, žiadosť, motivačný list, objednávka, sťažnosť, petícia, životopis. Útvary formátu A6 – oznámenie, ospravedlnenie, potvrdenie, splnomocnenie, poštový peňažný poukaz, test, anketa.

Výkonový štandard - Vie si na základe komunikačnej situácie správne stanoviť vhodný slohový útvar administratívneho štýlu a samostatne ho vytvoriť. Ovláda základy kritického čítania, t. j. vie vnímať problémy nastolené textom a identifikuje chyby a protirečenia, ktoré sa v texte nachádzajú.

6. Pracovná komunikácia (6)

Obsahový štandard - Písané útvary – plán práce, zápisnica, uznesenie, zápis, protokol. Ústne útvary – správa o činnosti, diskusný príspevok.

Výkonový štandard - Žiak vie prispôbiť svoj prejav komunikačnej situácii – stratégiu a tón komunikácie. Vie rozlíšiť v texte hlavné myšlienky od vedľajších, podstatné informácie od nepodstatných. Dokáže vyjadriť svoj názor na riešenie reálnych problémov.

7. Zvuková rovina jazyka (10)

Obsahový štandard - Systém slovenských hlások. Fonetika. Fonológia. Samohlásková skupina. Fonéma. Graféma. Hláska. Znelostná asimilácia. Diakritické znamienka. Interpunkčné znamienka.

Výkonový štandard - Žiak sa dokáže pohotovo zorientovať v danej komunikačnej situácii a presne reagovať na počutý text jasnou, zrozumiteľnou a správne intonovanou odpoveďou alebo otázkou. Vo vlastných jazykových prejavoch dodržiava pravidlá a požiadavky slovenskej výslovnosti, správne artikuluje. Dokáže vhodne začať, viesť a ukončiť komunikáciu. Pozná jazykovedné disciplíny, ktoré skúmajú zvukovú rovinu jazyka, a ich základné jednotky. Dokáže aplikovať pravidlá znelostnej asimilácie vo vlastnom jazykovom prejave. Vie vysvetliť význam počutého textu vzhľadom na širší významový kontext. Je schopný identifikovať silu hlasu, hlavný vetný prízvuk, dôraz a prestávky v reči účastníkov komunikácie. Využíva v komunikačných situáciách zásady spoločenskej rétoriky.

8. Lexikálna rovina jazyka (10)

Obsahový štandard - Lexikológia. Slovo – lexikálny význam slova, vzťahy medzi významami slov (polysémia, synonymia, antonymia, paronymia). Slovná zásoba, lexika. Slovníky – pravopisný, výkladový, slovník cudzích slov, ortoepický. Obohacovanie slovnej zásoby – tvorenie slov (odvodzovanie, skladanie), pretváranie slov (univerbizácia, multiverbizácia, skracovanie slov), preberanie slov (pôvod slova, etymológia), tvorenie viacslovných pomenovaní (združené pomenovania, ustálené slovné spojenia, frazeologizmy), tvorenie obrazných pomenovaní (metafora, metonymia).

Výkonový štandard - Žiak pozná význam slov, ktoré využíva vo svojom jazykovom prejave v súlade s rôznymi kontextmi a komunikačnými situáciami, prípadne si vie overiť význam neznámych slov v dostupných informačných zdrojoch. Vo vlastných jazykových prejavoch využíva široký repertoár slovnej zásoby, napr. využíva synonym, a vyhýba sa tým stereotypnému vyjadrovaniu. Pozná rozdiel vo veľkosti vlastnej slovnej zásoby a slovnej zásoby národného jazyka a cielene si rozširuje vlastnú aktívnu slovnú zásobu z dostupných zdrojov – slovníky, beletria, odborná literatúra, internet ap. Pozná spôsoby obohacovania slovnej zásoby a využíva ich pri tvorbe vlastných jazykových prejavov. Vie vysvetliť spôsoby vzniku frazeologizmov v jazyku a vo vlastných jazykových prejavoch využíva všetky druhy frazeologizmov.

9. Komunikácia slovesného umenia, umelecký štýl (7)

Obsahový štandard – Rozprávací slohový postup (rozprávanie, druhy rozprávania, kompozícia umeleckého rozprávania). Opisný slohový postup (opis, kompozícia opisu, druhy opisu – statický a dynamický, opis pracovného postupu, objektívny a subjektívny – karikatúra, jednoduchý, umelecký, náučný).

Výkonový štandard - Žiak vie výrazne čítať umelecký text. Vie čítať umelecký a vecný text s porozumením. Vie rozlíšiť a charakterizovať umelecký a vecný text po obsahovej i formálnej stránke. Vie v texte analyzovať využité výrazové prostriedky, napr. terminológiu, synonymá, kompozíciu ap., z hľadiska autorovho zámeru a funkcie textu.

LITERATÚRA

1. Epická poézia – veršový systém (6)

Obsahový štandard - Fyzikálny pojem rytmu. Vyvodenie rytmickej zviazanosti reči básne. Rytmus na princípe počtu slabík a prestávok. Určenie sylabického veršového systému. Rytmická analýza verša u H. Gavloviča a štúrovcov. Vlastná tvorba sylabických veršov, napr. dvanásťslabičných. Vyvodenie anafory, prirovnania a metafory v texte. Vonkajšia kompozícia: nadpis, strofa, verš – spev. Štylisticko-lexikálna analýza textu a významová interpretácia vybraných epických sylabických básní. Verbalizácia

vlastného čitateľského zážitku a hodnotenie básne, obhajoba svojho stanoviska, resp. jeho analýza a kritika v triede. (Povinní autori: H. Gavlovič - Valaská škola – vlastný výber; S. Chalupka - Mor ho!; J. Botto - Smrť Jánošíkova)

Výkonový štandard - Žiak vie definovať termín rytmus a sylabický veršový systém, určiť dĺžku slabičného verša a miesto vnútroveršových prestávok. Dokáže identifikovať sylabickú organizáciu verša v akejkolvek neznámej básni. Vie prečítať akýkoľvek sylabický verš so správnou rytmickou intonáciou. Dokáže vytvoriť na sylabickom princípe jednotlivé verše. Žiak dokáže reprodukovať definíciu a vysvetliť štylistickú podstatu anafory a prirovnania a ich význam pre významovú a estetickú stránku diela. Žiak rozumie podstate metafory. Vie vytvoriť sylabický verš obsahujúci metaforu.

2. Krátka epická próza – poviedka (5)

Obsahový štandard - Vyvodenie pojmu rytmicky neviazaná reč. Vyvodenie podstaty epickosti literárnych diel. Vyvodenie pojmu vševediaci rozprávač a literárna postava. Vyvodenie pojmu vnútorná kompozícia (kompozičná osnova) a kompozičné fázy diela (expozícia, zápleтка, vyvrcholenie, obrat, rozuzlenie). Čítanie a interpretácia poviedok. Identifikácia rozprávača. Analýza vonkajšej a vnútornej kompozície poviedky. Štylisticko-lexikálna analýza jazyka a určenie významu identifikovaných jazykových prvkov textu pre myšlienkové posolstvo a estetickú pôsobivosť diela. (Povinní autori: M. Kukučín - Keď báčik z Chochoľova umrie; J. G. Tajovský - Maco Mlieč)

Výkonový štandard - Žiak vie odlišiť viazanú reč od neviazanej a vysvetliť rozdiely medzi nimi aj pri aplikácii na konkrétne dielo. Žiak chápe funkciu rozprávača, dokáže určiť vševediaceho rozprávača v akomkoľvek, teda aj v neznámom diele a bez ohľadu na formu rozprávania. Vie vymedziť pojem literárna postava a dokáže charakterizovať jednotlivé postavy z čitateľského hľadiska. Vie vysvetliť podstatu jednotlivých kompozičných fáz epického (a dramatického) diela a určiť tieto fázy v akomkoľvek diele s klasickou chronologickou kompozíciou. Svoj názor na prečítané dielo dokáže zreteľne vyjadriť a doložiť niekoľkými analytickými poznatkami. Pri obhajobe svojho stanoviska sa dokáže citovo a spoločensky ovládať.

3. Lyrická poézia – metrika (5)

Obsahový štandard - Vyvodenie pojmu lyrickosť z obsahovej analýzy konkrétnych básní. Vyvodenie sylabicko-tonického (prízvučného) princípu rytmickej zviazanosti verša. Vysvetlenie základných teoretických poučiek o prízvuku v slovenskom jazyku. Analýza rytmickej štruktúry prízvučných veršov a vyvodenie pojmu stopa. Identifikácia trocheja a daktylu vo vybraných veršoch. Vlastná tvorba jednotlivých daktylských a trochejských veršov. Vyvodenie pojmu metonymia z konkrétnych básní. Vlastná tvorba jednotlivých sylabicko-tonických veršov s použitím metonymie. Čítanie a interpretácia lyrických básní. Štylisticko-lexikálna analýza textu a výklad pochopenia lyrického posolstva básne. (Odporúčaní autori: P. O. Hviezdoslav, S. H. Vajanský, A. S. Puškin, M. J. Lermontov, G. Byron, J. W. Goethe, S. Petofi – podľa vlastného výberu)

Výkonový štandard - Žiak pozná rytmické vlastnosti slovenčiny, dokáže definovať sylabickotonický veršový systém a chápe význam prízvuku v básňach. Rozumie pojmom stopa, daktyl a trochej a dokáže ich identifikovať v akomkoľvek (pravidelnom) daktylskom/trochejskom verši. Intuitívne, alebo aj na základe analýzy rytmu, dokáže rytmicky správne prečítať pravidelnú sylabicko-tonickú báseň a teoreticky vysvetliť svoj spôsob čítania. Žiak rozumie princípu obraznosti v jazyku, vie určiť podstatu metonymie. Dokáže vytvoriť metonymiu a uplatniť ju v modelovom verši (napr. sylabicko-tonickom). Žiak vie výrazne prečítať sylabicko-tonické verše. Dokáže v texte identifikovať známe

jazykové prostriedky. Žiak vie jasne sformulovať svoj čitateľský dojem, na obhajobu svojho stanoviska dokáže použiť ako argumenty niektoré poznatky získané analýzou básne.

4. Krátka epická próza – novela (5)

Obsahový štandard - Určenie slohových postupov rozprávania, opis, úvaha. Vyvodenie chronológie v epickom diele (epický čas). Učiteľský výklad hĺbkového členenia diela:

a) dejový plán (rovina) diela;

b) významový (myšlienkový) plán (rovina) diela.

Vyvodenie pojmu novela. Čítanie a interpretácia poviedok a noviel. Kompozičná a štylisticko-lexikálna analýza a určenie významu identifikovaných jazykových prvkov textu pre myšlienkové zameranie a estetickú pôsobivosť zvolených poviedok a noviel. Analýza a hodnotenie autorskej koncepcie postáv v rámci myšlienkového zamerania celého diela. Interpretácia významovej roviny diela. Verbalizácia vlastného čitateľského zážitku a hodnotenie diela. (Povinný autor: Timrava – Ťapákovci)

Výkonový štandard - Žiak chápe hĺbkové členenie umeleckého diela a v akomkoľvek prečítanom diele s jednoznačným autorským posolstvom dokáže sám identifikovať významovú rovinu, vysvetliť jej prepojenie s dejovou rovinou a autorskou koncepciou postáv. Žiak vie vysvetliť znaky novely, pri známych novelách určiť ich žáner a niekoľko jeho znakov. Chápe a vie vysvetliť rozdiel medzi poviedkou a novelou (príp. aj rozprávkou). Žiak dokáže plynulo prečítať text prozaického diela. Vie aplikovať na známy text vedomosti o vonkajšej kompozícii a teoreticky reprodukovat' poznatky o vnútornej kompozícii diela. Dokáže v známom texte určiť niektoré príznakové štylistické a lexikálne prvky. Dokáže charakterizovať postavy iba z hľadiska ich pozície v dejovom pláne diela. Svoje intuitívne stanovisko dokáže prezentovať stručne a bez vecnej argumentácie.

5. Epická poézia – jamb (6)

Obsahový štandard - Vyvodenie epiky ako literárneho druhu. Vyvodenie jambickej stopy analýzou veršov. Učiteľský výklad anakrúzy (predrážka). Tvorba jednotlivých jambických veršov a veršov s anakrúzou. Vyvodenie pojmu rým. Učiteľský výklad vzťahu medzi rytmickou štruktúrou a rýmom. Tvorba sylabicko-tonických dvojverší so združenými rýmami. Identifikácia „druhého“, myšlienkového plánu diela. Analýza a hodnotenie autorskej koncepcie postáv v rámci myšlienkového zamerania celého diela. (Odporúčaní autori a diela: J. Kráľ - Zakliata panna vo Váhu a divný Janko; A. Sládkovič - Detvan; S. Chalupka; J. Botto a S. H. Vajanský (podľa vlastného výberu); P. O. Hviezdoslav: -Hájkova žena, Ežo Vlkolinský; M. Rázus: -balady (vlastný výber); A. S. Puškin: -Eugen Onegin; S. Jesenin: -Anna Sneginová)

Výkonový štandard - Žiak vie reprodukovat' definíciu epiky a určiť literárnodruhovou príslušnosť známych epických literárnych diel. Intuitívne dokáže rytmicky správne nahlas prečítať jambický verš. Rozumie zvukovej podstate rýmu a dokáže ju vysvetliť. Žiak rozumie podstate predrážky. Vie aplikovať vedomosti o vonkajšej a vnútornej kompozícii na akúkoľvek prečítanú epickú báseň, aspoň v náznaku zachytiť prítomnosť významového plánu. Na základe vlastnej čitateľskej skúsenosti chápe a vie vysvetliť spoločenský a umelecký prínos konkrétneho (slovenského) epického básnického diela pre národnú kultúru. Svoje názory a stanoviská vie prezentovať v triede, podoprieť svoj názor argumentmi a obhájiť ho v korektnej diskusii.

6. Veľká epická próza – román (6)

Obsahový štandard - Vyvodenie pojmu román; porovnávací analýza a klasifikácia žánrových foriem v rámci umeleckej prózy. Vyvodenie pojmu priamy (subjektívny) rozprávač. Horizontálne členenie textu: pásmo rozprávača a pásmo postáv. Monológ, dialóg. Transformácia úryvku s dialógmi postáv do reči rozprávača. Čítanie a interpretácia románov. Analýza vonkajšej kompozície a vnútornej kompozície, t. j. identifikácia fáz kompozičnej osnovej románu. Identifikácia vševediaceho a priameho rozprávača. Štylisticko-lexikálna analýza jazyka diela a vysvetlenie funkcie jazykových prvkov v celkovej myšlienkovvej a estetickvej pôsobnosti diela. Interpretácia významovej roviny diela. (Povinní autori a diela: A. S. Puškin - Kapitánova dcéra; M. Kukučín - Dom v stráni)

Výkonový štandard - Žiak vie definovať román a vysvetliť odlišnosti medzi poviedkou, novelou a románom. Tieto vedomosti dokáže aplikovať na známe literárne dielo. Pozná pojem priamy rozprávač a dokáže ho identifikovať v známom literárnom diele, resp. uviesť niektoré základné jazykové prvky v diele, ktoré tento typ rozprávača charakterizujú. Žiak dokáže odlíšiť obe pásma textu i obe formy priamej reči v akomkoľvek diele a vie ich obsahovo, formálne a pravopisne vymedziť. Dokáže transformovať reč postáv do autorskej reči. Dokáže reprodukovať informáciu o autorskom zámere v známom diele a uviesť niektoré štylistické a lexikálne prvky, ktoré dokázal v diele určiť a ktoré chápe ako spojené s autorským zámerom. Svoje stanovisko k významovej a estetickvej stránke diela vie formulovať len stručne a na základe subjektívneho pocitu.

2. ROČNÍK SLOVENSKÝ JAZYK

1. Komunikácia slovesného umenia, umelecký štýl (10)

Obsahový štandard - Rozprávací slohový postup (rozprávanie, druhy rozprávania, kompozícia umeleckého rozprávania). Opisný slohový postup (opis, kompozícia opisu, druhy opisu – statický a dynamický, opis pracovného postupu, objektívny a subjektívny – karikatúra, jednoduchý, umelecký, náučný). Charakteristika. Druhy charakteristiky (objektívna a subjektívna, priama a nepriama, skupinová, porovnávací a individuálna – posudok, autocharakteristika, beletrizovaný životopis).

Výkonový štandard - Žiak vie výrazne čítať umelecký text. Vie čítať umelecký a vecný text s porozumením. Vie rozlíšiť a charakterizovať umelecký a vecný text po obsahovej i formálnej stránke. Vie v texte analyzovať využité výrazové prostriedky, napr. terminológiu, synonymá, kompozíciu ap., z hľadiska autorovho zámeru a funkcie textu.

2. Masmediálna komunikácia, publicistický štýl (15)

Obsahový štandard - Spravodajské útvary (jednoduchá správa, rozšírená správa, noticka, interview). Analytické útvary (glosa, recenzia, editoriál). Beletristické útvary (reportáž, fejtón).

Výkonový štandard - Žiak dokáže porozumieť textu, t. j. je schopný vystihnúť hlavnú myšlienku textu a niekoľko kľúčových slov. Pochopí a roztriedi vypočítané informácie. Vie vysvetliť význam textu vzhľadom na širší významový kontext. Dokáže rozlíšiť nevhodnosť použitých slov, resp. slovných spojení v ústnom jazykovom prejave v bežných komunikačných situáciách i v rámci masmediálnej komunikácie. Je schopný zhodnotiť škálu vyjadrovacích prostriedkov účastníkov komunikácie z hľadiska spisovnosti, resp. z hľadiska regionálneho

a sociálneho triedenia jazyka. Odlišuje štylisticky primerané jazykové prostriedky od štylisticky neprimeraných jazykových prostriedkov v závislosti od danej komunikačnej situácie.

3. Morfológická rovina jazyka (15)

Obsahový štandard - Gramatický tvar. Podstatné mená - plnovýznamový slovný druh, vetnočlenská platnosť. Vzor: kuli; gazdiná. Menné gramatické kategórie - stupeň, singulár, plurál, nominatív, genitív, datív, akuzatív, vokatív, lokál, inštrumentál. Prídavné mená - plnovýznamový slovný druh, vetnočlenská platnosť. zámená - plnovýznamový slovný druh, vetnočlenská platnosť. Druhy zámen - zvrtné zámená - základné, privlastňovacie, vymedzovacie zámená, neurčité zámená. Číslovky - plnovýznamový slovný druh, vetnočlenská platnosť. Druhy čísloviek. Skupinové číslovky. Slovesá - plnovýznamový slovný druh, vetnočlenská platnosť. Slovesné gramatické kategórie - rod, historický prítom, slovesá - sponové, modálne, fázové, činnostné, stavové, rod - činný, trpný. Príslovky - plnovýznamový slovný druh, vetnočlenská platnosť. Predložky - neplnovýznamový slovný druh, vetnočlenská platnosť. Spojky - neplnovýznamový slovný druh, vetnočlenská platnosť. Priraďovacie - zlučovacie, stupňovacie, vylučovacie, odporovacie, podrad'ovacie. Častice - neplnovýznamový slovný druh, vetnočlenská platnosť. Citoslovčia - neplnovýznamový slovný druh, vetnočlenská platnosť.

Výkonový štandard - Žiak vie určiť slovnodruhový a syntaktickú platnosť všetkých slov v texte. Správne uplatňuje gramatické kategórie slovných druhov pri tvorbe viet a textov. Ovláda klasifikáciu slovných druhov: plnovýznamové - neplnovýznamové; ohýbné - neohýbné; s vetnočlenskou platnosťou - bez vetnočlenskej platnosti. Vie v texte odlišiť jednotlivé druhy neplnovýznamových slovies.

4. Syntaktické prostriedky textu (16)

Obsahový štandard - Vety podľa modálnosti. Hlavné vetné členy - vetný základ (slovesný, neslovesný), rozvíjacie vetné členy - predmet priamy, nepriamy. Priraďovací sklad, určovací sklad. Priraďovacie súvetie - zlučovacie, stupňovacie odporovacie, vylučovacie. Podrad'ovacie súvetie - vedľajšia veta: prísudková, podmetová, predmetová, príslovková časová, príslovková príčinná, príslovková spôsobová, privlastková.

Výkonový štandard - Žiak pri organizácii myšlienok vo vlastných jazykových prejavoch vie dodržať pravidlá a požiadavky syntaxe. Vie zdôvodniť vzťah medzi členmi skladov vo vete na základe ich funkcie. Vie transformovať jednoduché vety na súvetia a naopak. Funkčne ich využíva vo vlastných jazykových prejavoch. Vie dodržať interpunkciu v jednoduchej vete a v jednoduchom súvetí.

5. Polovetná syntax (4)

Obsahový štandard - Polovetná syntax - princíp úspornosti komunikácie, funkcia polovetných konštrukcií vo vete, štylistické využitie polovetných konštrukcií.

Výkonový štandard - Žiak pri organizácii myšlienok vo vlastných jazykových prejavoch vie dodržať pravidlá a požiadavky syntaxe. Dokáže pretransformovať súvetie na vetu s polovetnou konštrukciou. Vie dodržať interpunkciu vo vete s polovetnou konštrukciou.

6. Nadvetná syntax (6)

Obsahový štandard - Členenie textu (odsek, kapitola). Typy rozprávača (vševediaci, priamy). Pásmo rozprávača (autorská reč, nepriama reč). Pásmo postáv (priama reč, vnútorný monológ). Modifikácia vetnej stavby (vytýčený, pripojený a osamostatnený vetný člen, elipsa, apoziopéza, parentéza).

Výkonový štandard - Žiak vie vytvoriť kompozične zrozumiteľný text, v ktorom uplatní logické, časové a príčinno-následné súvislosti textu a požiadavky slovosledu v slovenčine. Vie

nájsť v texte prvky súdržnosti a funkčne ich využíva vo vlastných jazykových prejavoch. Dokáže rozlíšiť jednotlivé typy rozprávača. Vie rozpoznať nepravidelnosti vo vetnej stavbe.

LITERATÚRA

1. Lyrická poézia – štylizácia (5)

Obsahový štandard – Vyvodenie pojmu symbol ako prostriedku štylizácie básnického textu, vyvodenie žánrových foriem sonet, óda, vyvodenie pojmu epiteton, výklad pochopenia lyrického posolstva básne a interpretácia diela. Verbalizácia čitateľského zážitku a hodnotenia diela a jeho obhajoba počas jeho analýzy a kritiky v triede. (Povinný autor I. Krasko – vlastný výber)

Výkonový štandard - Žiak vie vysvetliť podstatu symbolu, chápe jeho konotatívnu funkciu a na jej základe vie vysvetliť rozdiel medzi symbolom a trópmi. V texte neznámej básne dokáže určiť symbol a s jeho pomocou identifikovať sémanticko-emocionálne vyznenie básne. Žiak chápe obraznú podstatu epiteta, vie ho odlíšiť od gramatického prívlastku a dokáže vystihnúť jeho úlohu vo vecnom a emocionálnom vyznení básne. Takéto epitetá dokáže aj vytvoriť a použiť pri tvorbe vlastných jednotlivých veršov. Žiak pozná vonkajšiu kompozičnú štruktúru sonetu a rozpozná formu sonetu aj u neznámej básne. Vie určiť jeho rýmovú schému. Vie jasne sformulovať svoj čitateľský dojem a poznatky zo štylistickej a kompozičnej analýzy básne a na obhajobu svojho stanoviska dokáže vo verejnej diskusii použiť argumenty z tejto analýzy. Vie kriticky posúdiť mienku iných a polemizovať s ňou; emocionálne a aj eticky dokáže zvládnuť takúto situáciu. Žiak spolupracuje s ostatnými, organizuje prácu skupiny, prináša podnety a pomáha ostatným pri riešení problémov. Vie zhrnúť výsledky spoločného bádania a prezentovať výsledky pred triedou.

2. Dramatická literatúra – všeobecné otázky (6)

Obsahový štandard - Vyvodenie pojmu divadelnej hry ako literárnej formy, vonkajšia kompozícia drámy (dejstvo, výstup), ďalšie horizontálne členenie drámy (dramatická postava, replika, monológ, dialóg, autorská poznámka), vyvodenie pojmov súvisiacich s inscenáciou: herec, režisér, dramaturgia. Inscenačné formy: divadelné predstavenie, film, televízna hra, rozhlasová hra. Čítanie a interpretácia dramatických textov. (Povinní autori: W. Shakespeare – Hamlet, J. G. Tajovský – Statky-zmätky)

Výkonový štandard - Žiak vie uviesť charakteristické črty vonkajšej kompozície divadelnej hry (drámy) a určiť prvky vonkajšej kompozície v akejkoľvek hre. Dokáže vysvetliť spoločné a odlišné kompozičné vlastnosti divadelnej hry v porovnaní s veršovanou, resp. neveršovanou epikou. Pozná fázy vnútornej kompozície divadelnej hry a vie ich určiť v akejkoľvek texte klasicky skomponovanej divadelnej hry alebo v jej inscenácii. Vie odlíšiť pojmy monológ, dialóg a replika a vysvetliť zmysel autorskej poznámky, resp. doplniť text divadelnej hry vlastným návrhom autorskej poznámky. Dokáže na príklade objasniť podstatu hercovej tvorivosti pri stvárnení postavy z akejkoľvek divadelnej hry a vysvetliť príspevok režiséra k inscenácii.

3. Epická poézia – časomiera (6)

Obsahový štandard - Vyvodenie rytmického princípu pri striedaní prirodzene dlhých a krátkych slabík, zavedenie pojmu časomiera. Učiteľský výklad pojmu epos, vysvetlenie štandardného kompozičného a štylistického stvárnenia textu antického a klasicistického eposu. Čítanie s porozumením a interpretácia básne. (Rytmicky) intuitívne hlasné čítanie Predspevu z Kollárovej Slávy dcéry. Prevod textu do prózy a do súčasného jazyka. Myšlienková interpretácia Predspevu. (Povinný autor: J. Kollár - Predspev zo Slávy dcéry)

Výkonový štandard - Žiak teoreticky ovláda zjednodušený princíp časomier a intuitívne dokáže nahlas prečítať akýkoľvek úryvok z básnického textu J. Kollára alebo iného odučeného autora časomernej poézie. Vie vytvoriť cvičný časomerný verš (daktyl, trochej) založený na princípe prirodzených dlhých a krátkych slabík. Text básnického diela dokáže pretransformovať do prózy a súčasnej slovenčiny (lexika, morfológia, syntax). Žiak vie analyzovať Kollárov Predspev a uviesť argumenty pri vysvetlení kultúrno-historického a umeleckého významu Slávy dcéry pre slovenskú, českú a prípadne aj inú slovanskú kultúru. Žiak dokáže na základe predchádzajúceho učiteľovho výkladu vysvetliť podstatu eposu, charakterizovať prvky jeho historicky ustálenej kompozície.

4. Krátka epická próza – vnútorný monológ (6)

Obsahový štandard - Vyvodenie pojmu vnútorný monológ. Porovnanie fáz vnútornej kompozície v známych žánrových formách krátkej epiky (poviedka, novela). Čítanie a interpretácia diel krátkej epiky. Kompozičná analýza zvolených diel. Identifikácia dejového a významového plánu diela. Identifikácia druhu rozprávača. Autorská koncepcia postáv a určenie ich úlohy vo významovej rovine umeleckého diela. (Odporúčani autori: J. Hrušovský – Pompiliova Madona, M. Urban – Za vyšným mlynom, R. Rolland – Peter a Lucia)

Výkonový štandard - Žiak vie porovnať prozaické diela podľa určeného znaku (napr. podľa počtu tematických línií). Žiak chápe podstatu vnútorného monológu a vie vysvetliť jeho funkciu v známom i neznámom umeleckom diele. Pri rozbere krátkej epickej prózy vie podať vnútorne štruktúrovaný výklad vonkajšej kompozície diela a pohotovo aplikovať klasický model vnútornej kompozície, vrátane prípadu, že vo výstavbe deja niektorá fáza absentuje. Žiak pri interpretácii významovej roviny v horizontálnom členení literárneho diela dokáže vysvetliť, že ide o autorovu koncepciu človeka a sveta, a nie o samotnú realitu. V texte je schopný určiť druh rozprávača a odôvodniť svoje rozhodnutie. Chápe a vie dokumentovať, že obraz postavy tvorí intencionálnu súčasť autorského zámeru.

5. Lyrická poézia – druhy lyriky (5)

Obsahový štandard - Vyvodenie pojmov spoločenská lyrika a ľúbostná lyrika, (básnický) protiklad (kontrast), významový paralelizmus. Vlastná tvorba jednotlivých veršov. Štylisticko-lexikálna analýza textu a výklad pochopenia lyrického posolstva básne. Zatriedenie básne podľa druhu lyriky. (Povinní autori a diela: A. Sládkovič - Marína, I. Krasko – podľa vlastného výberu)

Výkonový štandard - Žiak vie vymedziť pojmy spoločenská a ľúbostná lyrika, aplikovať ich na akúkoľvek lyrickú báseň s týmto zameraním a vysvetliť svoje dôvody.

Žiak vie, čo je (básnický) protiklad a dokáže ho určiť aj v neznámom prozaickom alebo básnickom texte. Dokáže vytvoriť jednotlivé sylabické alebo sylabicko-tonické verše a použiť v nich básnické protiklady. Žiak vie jasne sformulovať svoj čitateľský dojem a vysvetliť svoje chápanie lyrického odkazu básne. Vie kriticky posúdiť mienku iných, formulovať a obhajovať svoj názor. Chápe však, že lyrické dielo možno vysvetľovať viacerými odlišnými spôsobmi a je schopný túto skutočnosť aj akceptovať.

6. Dramatická literatúra – komická dráma (5)

Obsahový štandard - Vyvodenie pojmu komédia (veselohra). Učiteľský výklad pojmu fraška. Vyvodenie pojmu humor a hyperbola (zveličenie). Charakterový typ postavy. Čítanie a interpretácia veseloherných textov. Modelová inscenácia vybraných výstupov

alebo scén z určenej veselohry v triede. Návrh režijnej koncepcie celej hry, dekorácií a kostýmov. Dramatizácia textu krátkej humoristickej poviedky, napr. M. Kukučín, E. Šándor, J. Jesenský, G. K. Zechenter-Laskomerský, F. Karinthy, S. Leacock, K. Čapek. (Povinní autori a diela: J. Palárik - Zmierenie alebo Dobrodružstvo pri obžinkoch; Molière - Lakomec)

Výkonový štandard - Žiak vie vysvetliť podstatu veselohry a dokáže aplikovať túto vedomosť na akúkoľvek divadelnú hru veseloherného zamerania. Pozná pojem charakterový typ postavy a vie ho aplikovať na akúkoľvek divadelnú hru s daným typom postavy. Chápe komickosť postáv ako súčasť autorovej koncepcie príbehu, chápe situačný humor v divadelnej hre a v texte akejkoľvek hry, vie určiť štylistické jazykové prostriedky (vrátane hyperboly), ktoré navodzujú humorný charakter diela. Žiak sa vie zapojiť do dramatizovaného čítania, plynulo, výrazne a jazykovo správne dokáže prezentovať text niektorej postavy. Dokáže navrhnúť celkové režijné poňatie hry a navrhnúť inscenáciu niektorých scén z hry. Dokáže zdramatizovať text humoristickej prózy alebo epickej poézie, vhodne využiť monológ a dialóg a preniesť do nich humornú náplň predlohy.

3. ROČNÍK

SLOVENSKÝ JAZYK

1. Vedecká, odborná a pracovná komunikácia (33)

Obsahový štandard – Náučný štýl – znaky, kompozícia a členenie textov, súdržnosť textu (konektory). Výkladový slohový postup – postupy a formy logického myslenia – dedukcia, indukcia, komparácia, analýza, syntéza, analógia. Výklad – odborný článok, projektová práca. Úvaha – školská úvaha, úvaha v umeleckom štýle. Opisný slohový postup – náučný opis, referát. Študijné čítanie náučného textu – pasívne, analytické, kritické.

Výkonový štandard - Žiak vie napláňovať svoju činnosť pri príprave projektu, je schopný samostatne zoradiť motívy a myšlienky podľa časovej a logickej postupnosti. Vie vytvoriť na základe čiastkových informácií z umeleckého a niektorých druhov vecného textu hypotézu o jeho závere a svoju hypotézu overiť v diskusii. Je schopný úspešne realizovať a vhodne prezentovať projekt. Dokáže prijať vecné pripomienky k svojmu projektu, analyzovať ich a prípadne zapracovať do svojho pôvodného riešenia. Vie vecne reagovať na pripomienky k svojmu projektu a podporiť ich argumentmi. Schopnosť učiť sa učiť. Dokáže vytvoriť zrozumiteľnú prezentáciu projektu, vyskytujú sa v nej však kompozičné i logické chyby. Vie s pomocou odbornej literatúry vybrať krátkeho jednoduchého vecného textu kľúčové informácie. Vie zrealizovať jednoduchý projekt a dokáže ho prezentovať, ale nevyhne sa pri tom kompozičným, logickým a jazykovým chybám. V diskusii o svojom projekte dokáže vyjadriť vlastný názor, ale nedokáže ho podporiť argumentmi.

2. Zvukové jazykové prostriedky (23)

Obsahový štandard – Fonetika a fonológia. Zvukové javy v reči – tónová, silová, časová modulácia reči (intonácia, pauza – fyziologická, významová, vedľajší slovný prízvuk, tempo reči, frázovanie, modulácia hlasu, ortoepia, ortografia). Štylistické využitie zvukovej stránky slov (rým, zvukomalba). Výslovnostné štýly (vysoký, neutrálny, nižší). Výslovnosť a pravopis cudzích slov.

Výkonový štandard - Žiak dokáže porozumieť textu, pohotovo sa zorientovať v danej komunikačnej situácii a presne reagovať na počutý text jasnou, zrozumiteľnou a správne intonovanou odpoveďou alebo otázkou. Vo vlastných jazykových prejavoch dodržiava pravidlá spisovnej slovenskej výslovnosti, správne artikuluje. Vo svojich ústnych prejavoch uplatňuje vhodnú intonáciu, v ktorej dodržiava významové a fyziologické pauzy, primerané tempo reči, správne frázovanie výpovede a vhodnú moduláciu hlasu. Pozná jazykovedné disciplíny, ktoré skúmajú zvukovú a písomnú podobu reči, a ich základné jednotky. Dokáže sa zorientovať v danej komunikačnej situácii a reagovať na počutý text tak, že poslucháč pochopí obsah jeho výpovede. Uvedomuje si spisovnosť a nespisovnosť vo svojom prejave a vo verejných prejavoch sa snaží používať spisovnú výslovnosť. Odlišuje zvukovú podobu reči od písomnej a vie pomenovať jej základné jednotky.

3. Grafické jazykové prostriedky (10)

Obsahový štandard – Písmo. Ortografia. Pravopisné princípy (fonematický, morfematický, etymologický, gramatický). Rytmické krátenie. Práca s pravopisnými príručkami.

Výkonový štandard - Žiak vie pri tvorbe vlastného jazykového prejavu vie pracovať s platnými jazykovými kodifikačnými príručkami, napr. s výkladovým slovníkom slovenského jazyka. Vo vlastných jazykových prejavoch sa snaží dodržiavať jazykovú normu. Dokáže v danej komunikačnej situácii posúdiť štylistickú vhodnosť použitých výrazových prostriedkov v prejavoch iných ľudí.

LITERATÚRA

1. Veľká epická próza – druhy románu (5)

Obsahový štandard – Vyvodenie druhov románu - sociálny román a psychologický román. Sociálny typ postavy. Vyvodenie pojmu autorská štylizácia reality. Klasifikácia prebraných žánrových foriem a druhov románu. Čítanie a interpretácia románov. Analýza horizontálnej kompozície diela (kompozičná osnova) románu. Identifikácia druhu rozprávača. Analýza autorskej koncepcie postáv v rámci myšlienkového zamerania celého diela. Štylisticko-lexikálna analýza jazyka a hľadanie funkcie jazykových prvkov v celkovej myšlienkovvej a estetickvej pôsobnosti diela. Interpretácia myšlienkovvej a estetickvej zameranosti diela (druhý významový plán). Verbalizácia čitateľského zážitku a hodnotenia diela, obhajoba svojho stanoviska počas jeho analýzy a kritiky v triede.

(Povinní autori a diela: M. Kukučín: Dom v stráni; J. C. Hronský: Jozef Mak, E. M. Remarque: Na západe nič nového)

Výkonový štandard – Žiak vie vysvetliť rozdiel medzi sociálnym a psychologickým románom, pričom berie do úvahy, že tieto druhy románu sa v praxi často v rôznej miere prelínajú. Je schopný svoje vedomosti využiť pri analýze a určení druhu románu, ktorý prečítal, a podprieť svoje tvrdenie argumentmi. Chápe podstatu sociálneho typu postavy, vie ju charakterizovať teoreticky, aj konkretizovať jej charakteristiku na základe analýzy prečítaného diela. Vie identifikovať významovú rovinu diela a vysvetliť profiláciu postáv ako autorského modelu kompatibilného so zameraním diela. Žiak pochopil, že umelecké dielo je artefakt, rozumie vzájomným vzťahom medzi autorom, realitou a dielom a vie vysvetliť, že umelecké dielo je subjektívny svet cieľavedome vytvorený autorom podľa jeho vlastných hodnôt, mier a estetického čítania.

Žiak je konfrontovať svoj systém hodnôt s hodnotami vyplývajúcimi z diela. Vie reagovať na otázky a kritické poznámky z triedy, vyhodnotiť ich a uvažovať o nich jednak z hľadiska systémovej podstaty diela a jednak z hľadiska vlastných čitateľských postojov.

2. Krátka epická próza- nespoľahlivý rozprávač (4)

Obsahový štandard – Vyvodenie pojmu nespoľahlivý rozprávač. Využitie pásma nespoľahlivého rozprávača vo vertikálnej kompozícii diela (významový plán diela). Klasifikácia druhov rozprávača. Začlenenie vnútorného monológu do obsahovej a myšlienkovkej koncepcie diela: vnútorný monológ ako komentár k deju, resp. vnútorný monológ ako reflexia (úvaha). Tvorba krátkej poviedky s využitím vnútorného monológu. Čítanie a interpretácia krátkej prózy. Kompozičná a štylisticko-lexikálna analýza poviedok a noviel. Identifikácia druhu rozprávača. Analýza autorskej koncepcie postáv rámci celkového myšlienkového zamerania diela. Interpretácia myšlienkovkej a estetickej pôsobnosti diela. Verbalizácia čitateľského zážitku a hodnotenia diela, jeho obhajoba, resp. analýza a kritika v triede.

(Povinní autori a diela: Timrava: Ťapákovci,; J. G. Tajovský: Maco Mlieč)

Výkonový štandard – Žiak pozná podstatu vnútorného monológu, vie vysvetliť rozdiel medzi monológom v próze a dráme, chápe a vie demonštrovať na akomkoľvek texte jeho funkciu z hľadiska obsahového zamerania diela. Dokáže rozlíšiť vnútorný monológ od vnútornej repliky postavy. Žiak pozná typ nespoľahlivého rozprávača, dokáže ho identifikovať v akomkoľvek epickom diele s takýmto typom rozprávača a vysvetliť jeho využitie vo vzťahu k významovému plánu diela. Dokáže pri tom uplatniť výsledky štylistickej analýzy textu. Okrem základného (jednofaktorového) triedenia typov rozprávača dokáže vytvoriť klasifikáciu z viacerých hľadísk (napr. podľa formy rozprávania, resp. podľa vzťahu k významovej rovine diela/autorovi). Žiak organizuje prácu skupiny, prináša podnety pri riešení úloh, pomáha ostatným radou a ukázkami vlastných postupov. Vie zhrnúť výsledky spoločného bádania a prezentovať výsledky pred triedou. V prípade protinázoru dokáže sformulovať argument v prospech riešenia vlastnej skupiny alebo rozpoznať správnosť odlišného stanoviska a prijať ho. Medzi svoje argumenty dokáže zahrnúť aj poznatky získané štúdiom informačných zdrojov. Informácie dokáže vyhľadať, vybrať, spracovať a zaradiť do svojho systému vedomostí a hodnôt.

3. Lyrická poézia – voľný verš (4)

Obsahový štandard – Vyvodenie pojmu voľný verš. Identifikácia náhradných rytmotvorných činiteľov (opakovacie figúry, medziveršové pauzy, dôrazové vrcholy veršov, rytmizovaná intonácia – frázovanie). Učiteľský výklad pojmu pásmo. Vyvodenie pojmu impresionizmus a senzualizmus v poézii. Vyvodenie pojmu reflexívna lyrika, duchovná (náboženská) lyrika. Klasifikácia druhov lyriky. Čítanie a interpretácia lyrických básní. Štylisticko-lexikálna analýza textu a určovanie funkcie jazykových prvkov v lyrickom poslanstve diela. Interpretácia lyrického odkazu básne. Verbalizácia čitateľského zážitku a hodnotenia diela, obhajoba vlastného názoru počas jeho analýzy a kritiky v triede. Tvorba krátkej úvahy s dôrazom na štylistickú originalitu. (Povinní autori J. Smrek, , R. Dilong – vlastný výber)

Výkonový štandard – Žiak rozpozna vlastnosti voľného verša akejkoľvek relevantnej básne a vie na jej príklade demonštrovať rozdiely medzi voľným a metricky viazaným veršom. Chápe a vie vysvetliť estetickú pôsobivosť voľného verša a takto napísanú báseň dokáže čítať jazykovo správne, výrazne a s subjektívnym frázovaním. Svoj spôsob frázovania dokáže aj vysvetliť. ie charakterizovať podstatu reflexívnej a duchovnej poézie, chápe a vie vysvetliť prekrývanie sa jednotlivých druhov lyriky v konkrétnych dielach. Chápe otvorenosť básnickej výpovede pri lyrickej poézii, ale zároveň dokáže tlmočiť svoj osobný výklad významového a estetického vyznenia akejkoľvek básne tohto druhu. V texte básne vie identifikovať lexikálne, štylistické, kompozičné a rytmotvorné prostriedky, ktoré vytvárajú poslanstvo básne. Svoje porozumenie myšlienkového a citového poslanstva básne dokáže usporiadať do osnovy a potom prepracovať do uceleného výkladového textu. Túto prvú verziu textu dokáže štylisticky dotvoriť, urobiť ju ucelenou a esteticky pôsobivejšou. Žiak vie vyhľadať relevantné informácie v inom výkladovom

texte a pôsobivo ich zakomponovať do svojho textu. Žiak vie nové poznatky vhodne a prehľadne zaznamenať a používať pri ďalšej práci alebo pri odpovedi. Dokáže ich zapracovať do vlastného systému vedomostí. Súčasťou jeho prípravy na prezentáciu je analytické štúdium vzorového textu rozboru nejakej lyrickej básne. Svoje chápanie určeného textu vie prezentovať (aj s pomocou pripravenej úvahy na tému spoločnú s básňou) v triede, dokáže sledovať odlišné interpretácie a uvažovať o tom, či sú kompatibilné s jeho hľadiskom, alebo či ich považuje za dezinterpretácie. V diskusii je pohotový, citlivý k iným účastníkom.

4. Veľká epická próza – reťazový kompozičný postup (4)

Obsahový štandard – Vyvodenie pojmu reťazová kompozícia (reťazový kompozičný postup). Učiteľský výklad oslabenej organizácie sujetu v dielach s reťazovou kompozíciou. Porovnanie diel s klasickou (päťfázovou) kompozičnou osnovou a diel s reťazovou kompozíciou. Identifikácia lyrizácie štýlu epickej prózy. Vyvodenie pojmu lyrizovaná próza. Vyvodenie pojmu monumentalizácia (osôb, prírodných javov), idealizácia postáv, animizácia zvierat a vecí a vyvodenie pojmu personifikácia v próze. Tvorba umeleckého opisu prírodnej scenérie alebo človeka prostredníctvom jazyka s prvkami lyrizmu (poetizácia). Čítanie a interpretácia románov. Analýza ,hodnotenie autorskej koncepcie postáv v rámci celkového myšlienkového zamerania diela. Interpretácia myšlienkového a estetického pôsobnosti diela. Verbalizácia čitateľského zážitku a hodnotenia diela, jeho obhajoba počas jeho analýzy a kritiky v triede.

(Povinní autori a diela: D. Chrobák: Drak sa vracia; J. C. Hronský: Jozef Mak)

Výkonový štandard - Žiak ovláda klasický päťfázový i reťazový kompozičný postup. Vie uviesť ich charakteristické prvky v akomkoľvek epickom diele (prozaickom, básnickom i dramatickom). Vie vysvetliť rozdiely v dramatickej línii rozprávania pri použití odlišných kompozičných postupov. Žiak chápe podstatu lyrizácie rozprávania a dokáže v texte akéhokoľvek diela nájsť a určiť jazykové prostriedky použité na poetizáciu diela. Vie, čo je idealizácia (a monumentalizácia) postáv, dokáže určiť prostriedky, ktoré na ňu použil autor, a to tak stylisticko-lexikálne, ako aj situačné (dejové). Na základe analógie dokáže preniesť tieto vedomosti aj na obraz zvierat a neživej prírody. Vie vysvetliť stylistickú podstatu personifikácie a vie poukázať na jej významovú funkčnosť a umeleckú pôsobivosť v kontexte diel lyrizovanej prózy. Všetky tieto vedomosti dokáže uplatniť pri tvorbe lyrizovaného opisu alebo pri napísaní kratšieho epického útvaru. Poznatky získané analýzou jazyka diela lyrizovanej prózy dokáže uplatniť pri vysvetlení významovej roviny daného diela, objasniť autorskú koncepciu postáv a autorovo chápanie sveta a konfrontovať ho s vlastným videním sveta a ľudí. Rozumie a dokáže vysvetliť osudovú vyhranenosť hrdinov diela a chápe autorov prístup k ich zápasu o nezávislosť, identitu a vlastné ideály. Rozumie podstate boja medzi dobrom a zlom a dokáže ho aplikovať na toto dielo. Konflikt pozitívnych a negatívnych síl vníma síce aj v duchu autorovho podania, ale zároveň dokáže prekonať sugestibilitu textu a pokúša sa zaujať aj stanovisko odvodené z vlastných hodnôt.

5. Dramatická literatúra - tragická dráma (4)

Obsahový štandard – Vyvodenie pojmu tragické, tragédia. Učiteľský výklad o antickej divadle a antickej tragédii. Učiteľský výklad dramatických princípov jednoty (nemennosti) miesta, (ohraničenosti) času a (stálosti) charakterov postáv. Učiteľský výklad pojmu osudovosť ako určujúceho princípu dramatickej línii antickej tragédie. Čítanie a interpretácia dramatických textov. Dramatické čítanie, resp. deklamácia textu divadelnej hry. Analýza vnútornej kompozície dramatického diela a určenie funkcie jednotlivých jazykových prvkov v celkovom myšlienkovom zameraní a estetického účinnosti diela (s dôrazom na tragickosť). Verbalizácia čitateľského, resp. diváckeho zážitku a hodnotenia diela a/alebo inscenácie, obhajoba vlastného stanoviska počas

jeho analýzy a kritiky v triede. Inscenácia vybraných výstupov alebo scén z určenej tragédie v triede. Návrh režijnej koncepcie hry. Návrh dekorácií a kostýmov. Dramatizácia textu krátkej poviedky s tragickým zameraním (napr. od Tajovského, Timravy, Gašpara, Urbana, Čechova, Hemingwaya atď.). Vlastný preklad určeného výstupu z anglického, nemeckého, francúzskeho, španielskeho alebo ruského originálu. Posúdenie vecnej správnosti a štylistickej účinnosti prekladu v triede.

(Povinní autori a diela: Sofokles: Antigona; W. Shakespeare: Hamlet; Bukovčan: Kým kohút nezaspieva)

Výkonový štandard - Žiak pozná podstatu tragédie a dokáže z hľadiska dichotómie tragédia/komédia určiť akúkoľvek hru, ktorú čítal alebo ktorej inscenáciu videl. Na základe kritickej úvahy dokáže zaujať hodnotiace stanovisko aj k obsahovo zmiešaným, resp. nevyhraneným typom divadelných hier. Pozná klasickú kompozíciu drámy a vie ju aplikovať na akékoľvek dramatické dielo s takouto dejovou štruktúrou a vie vysvetliť svoj názor. Žiak dokáže v texte divadelnej hry určiť komunikačné formy. V akomkoľvek dramatickom diele je schopný vysvetliť stváranie postavy z hľadiska autorovej koncepcie a významového zamerania diela. Štylisticko-lexikálnou analýzou dokáže určiť prvky, ktoré sú v prehovoroch postáv nositeľom myšlienkového posolstva a estetickej pôsobivosti diela. Svoj názor na text/inscenáciu diela dokáže verejne prezentovať v triede. Vie zhodnotiť režijnú koncepciu inscenácie a prácu hercov, svoj názor verejne prezentovať v triede a v diskusii je schopný uviesť relevantné prvky z textu hry alebo z inscenácie ako argumenty. Žiak sa vie zapojiť do dramatizovaného čítania, plynulo, výrazne a jazykovo správne dokáže prezentovať text niektorej postavy. Dokáže navrhnúť celkové režijné poňatie hry a inscenáciu niektorých výstupov z hry. Vie navrhnúť výtvarne zaujímavé stváranie javiskového priestoru. Dokáže zdramatizovať text kratšieho prozaického alebo epického básnického diela, vhodne využiť monológ a dialóg, sformulovať scénické a inscenačné poznámky. Vie využiť jazykové prostriedky na dosiahnutie dramatického napätia a estetického dojmu.

6. Lyrická poézia – čistá lyrika (4)

Obsahový štandard - Zvukomalba. Vyvodenie pojmu čistá lyrika (absolútna, neintencionálna lyrika). Čítanie a interpretácia významovo (sémanticky) otvorených lyrických básní. Individuálny prístup k hlasnej prezentácii polytematickej a neintencionálnej básne. Štylisticko-lexikálna a zvuková analýza textu a vyvodzovanie lyrického posolstva diela priamo z jazyka básne. Verbalizácia čitateľského zážitku a hodnotenia diela, realizácia hermeneutického kruhu na základe podnetov z diskusie v triede.

(Povinní autori: I. Krasko, R. Dilong – vlastný výber)

Výkonový štandard - Žiak chápe podstatu čistej lyriky a tento poznatok dokáže aplikovať na ktorýkoľvek básnický text. Rozumie princípu voľného priradovania lyrických pasáží a je schopný domyslieť a verbálne prezentovať jednotu lyrickej výpovede s veľkou tematickou a gramatickou uvoľnenosťou a náročným imaginatívnym jazykom. Text dokáže čítať jazykovo správne, výrazne a s osobne podmieneným frázovaním. Svoj spôsob frázovania dokáže odôvodniť. Žiak chápe otvorenosť básnickej výpovede pri čistej lyrike a dokáže tlmočiť svoj výklad významového a estetického vyznenia akejkoľvek básne tohto druhu. V texte básne vie identifikovať lexikálne, štylistické, kompozičné a rytmotvorné činitele, a na ich základe vie odôvodniť svoje chápanie diela. Pri básňach s výraznou zvukovou organizáciou dokáže vybadať tento znak básnickej reči a predostrieť svoj výklad estetickej pôsobivosti veršov. Žiak dokáže pozitívne ovplyvňovať spolužiakov v skupine pri riešení úloh, získané poznatky vhodne a prehľadne zaznamenať a používať pri ďalšej práci alebo pri odpovedi. Súčasťou jeho prípravy je

aj analytické štúdium odborného textu zameraného na rozbor lyrickej básne. Svoje chápanie určeného textu vie prezentovať v triede, dokáže sledovať odlišné interpretácie a hodnotenia a uvažovať o tom, či ich môže považovať za kompatibilné so svojím hľadiskom. Dokáže sa vrátiť k relatívne uzavretému hodnoteniu diela a na základe nových poznatkov rozšíriť, prehĺbiť alebo pozmeniť svoje doterajšie stanovisko.

7. Netradičná epická próza – prúd autorovho vedomia (4)

Obsahový štandard - Učiteľský výklad pojmu hlbinná psychológia. Vyvodenie pojmu asociácia. Učiteľský výklad pojmov prúd autorovho vedomia a bezsujetová próza. Čítanie a interpretácia prozaických diel. Analýza horizontálnej kompozičnej štruktúry diela. Identifikácia druhu rozprávača. Štylisticko-lexikálna analýza textu a identifikácia dejového plánu textu. Interpretácia významového plánu textu. Hodnotenie esteticko-spoločenského prínosu diela vo svetle súčasných spoločenských názorov a hodnôt. Verbalizácia čitateľského zážitku a hodnotenia diela, jeho obhajoba počas posudzovania tohto stanoviska v triede.

(Povinní autori a diela: F. Kafka: Premena, D. Dušek: Kufor na sny)

Výkonový štandard - Žiak chápe asociáciu ako vedomú alebo podvedomú formu organizácie jednotlivých segmentov prozaického textu, ktorý sa nezakladá primárne na rozprávaní príbehu. Aspoň približne dokáže vystihnúť súvislosť medzi uvoľneným prúdom rozprávania a estetickým účinkom na čitateľa a zhodnotiť ju. Žiak chápe a vie vysvetliť princíp neurčitosti v rozprávaní a identifikuje výrazové prostriedky, na ktorých je táto neurčitosť vybudovaná. V texte identifikuje segmenty, ktoré spolu síce obsahovo súvisia, ale v štruktúre textu sú umiestnené bez časovej a logickej súvislosti. Je schopný objaviť kompozičný princíp aj v netypicky organizovanom neznámom diele a aspoň čiastočne vysvetliť jeho estetickú účinnosť. Pri vertikálnej analýze dokáže odlíšiť diela so skrytým významovým plánom od diel, v ktorých absentuje alebo je potlačená dejová rovina. Rozumie koncepcii non-realistických, bizarných a nadprirodzených postáv či netradičných rozprávačov a v akokoľvek diele dokáže vystihnúť ich zmysel v celkovom zameraní diela.

8. Lyrická poézia – automatický text (4)

Obsahový štandard - Vyvodenie pojmu asociatívny básnický text a automatický text. Vyvodenie pojmu expresívnosť, básnická slovná hračka, eufónia (ľubozvučnosť). Vyvodenie pojmu optická báseň, kaligram. Vytvorenie optických textov (hoci aj prozaických) na základe analógie medzi obsahom textu a jeho priestorovým stvárnením. Vytvorenie jednotlivých veršov so zvukovými efektmi. Štylistická hra: vytvorenie krátkeho automatického textu z novinových výstrižkov alebo iným náhodným výberom. Čítanie a interpretácia lyrických básní. Prezentácia individuálneho hlasového stvárnenia polytematickej, neintencionálnej básne. Štylisticko-lexikálna a zvuková analýza textu a vyvodzovanie lyrického posolstva priamo z jazyka básne. Verbalizácia čitateľského zážitku a hodnotenia diela a jeho obhajoba. Realizácia hermeneutického kruhu (špirálový vývoj poznatkov v triede) na základe podnetov z diskusie.

(Povinní autori: R. Dilong – vlastný výber)

Výkonový štandard - Žiak vie určiť voľný verš, vie určiť v akejkoľvek básni, ktorá je na ňom vybudovaná. Chápe asociatívnosť ako vedomú alebo podvedomú formu radenia jednotlivých segmentov básnickej výpovede. Na základe rozumovej úvahy a/alebo intuície dokáže vystihnúť logické, vecné citové alebo zvukové väzby medzi týmito segmentmi a priradiť im vlastné subjektívne významy. Je schopný tieto osobne pociťované významy prezentovať v triede. Chápe možnosť odlišných výkladov ako vnútornú vlastnosť otvoreného básnického textu. Vie vysvetliť princíp vzniku automatického textu, ktorý chápe ako najkrajnejšiu formu komponovania

uvoľnenej básnickej výpovede. Žiak si uvedomuje, že obsahovo, syntakticky a morfológicky uvoľnený básnický text rezignoval na existenciu intencionálnej významovej roviny a že jeho výpovedná sila spočíva v rovine výrazu. Aspoň približne vie identifikovať zvukové, štylistické a lexikálne prvky vystupujúce ako signály významu básne. Žiak vie výrazne, jazykovo správne a s osobne pocitovaným frázovaním čítať asociatívny básnický text. Hlasné čítanie jednotlivých segmentov básne realizuje na základe svojho racionálneho a/alebo intuitívneho pochopenia ich vnútorných väzieb v rámci verša (príp. v celej básni). V diskusii sa usiluje nájsť argumenty na zdôvodnenie svojho prístupu k dielu.

Rozširujúce učivo

Vzhľadom na časovú dotáciu školský vzdelávací program preberá štátny vzdelávací program a nemá rozširujúce učivo.

Prierezové témy/ medzipredmetové vzťahy

Slovenský jazyk a literatúra je štátnym a vyučovacím jazykom a maturitným predmetom. Medzipredmetové vzťahy budeme rozvíjať prostredníctvom IKT, ktoré sú aplikovateľné v rámci predmetu – e-mail, využívanie programu Word pri tvorbe textov, prezentácie – PowerPoint, vyhľadávanie informácií v elektronických médiách, internet a pod. a tiež organizovaním exkurzií a rôznych súťaží.

Metódy a formy práce – stratégie vyučovania

Voľba vyučovacích metód, foriem a techník je v kompetencii učiteľa, hlavným kritériom ich výberu bude miera efektivity plnenia vyučovacieho cieľa, pričom je žiaduce vhodne využívať alternatívne, aktivizujúce a progresívne formy a metódy vyučovania. Vybrané metódy a formy budú veku primerané a budú podporovať motiváciu, záujem a tvorivé činnosti žiakov.

Učebné zdroje

1. ročník

Caltíková, M.: Slovenský jazyk pre 1. roč. SŠ

Lapitka, M.: Literatúra pre 1. roč. SŠ

Čítanka pre 1. roč. SŠ

učebnica Teórie literatúry

odborná literatúra

slovníky

2. ročník

Caltíková, M.: Slovenský jazyk pre 2. roč. SŠ

Lapitka, M.: Literatúra pre 2. roč. SŠ

Čítanka pre 2. roč. SŠ

učebnica Teórie literatúry

odborná literatúra

slovníky

3. ročník

Caltíková, M.: Slovenský jazyk pre 3. roč. SŠ

Lapitka, M.: Literatúra pre 3. roč. SŠ

Čítanka pre 3. roč. SŠ

učebnica Teórie literatúry

odborná literatúra
slovníky

Hodnotenie predmetu

V zmysle Metodických pokynov č. 8/2009-R zo 14. mája 2009 na hodnotenie a klasifikáciu žiakov stredných škôl.

Odporúčania pre vyučovanie/Zásady a odporúčania:

Rozvíjať a posilňovať čitateľskú gramotnosť v rámci jednotlivých ročníkov a zložiek predmetu.

Klást' dôraz nielen na umelecký, ale aj vecný text, zamerať sa na čítanie s porozumením nesúvislých textov (mapy, grafy a pod.) a využívať rôzne techniky a druhy čítania s porozumením (napr. informatívne čítanie, zážitkové čítanie).

Rozvíjať komunikačné spôsobilosti žiakov formou rozhovorov a diskusií na aktuálnu tému, formou interview.

Tvorivé písanie rozvíjať ako typ tvorivého vyučovania prostredníctvom súboru motivačných príťažlivých činností s využitím skúseností, uplatnením obrazotvornosti, pozornosti a emocionálneho precítania učiaceho sa, podnietením skúmať vlastné tvorivé možnosti a rozvíjať vlastnú sebareflexiu, ako prostriedok rozvoja komunikačných zručností prostredníctvom aktivít, ktoré v dynamickom interaktívnom procese a v prirodzenom kontexte motivujú k hre a originálnej manipulácii s jazykovým materiálom, k odhaľovaniu bohatstva jazyka a produkcii kratších textov poetického či naratívneho charakteru, ako nástroj formovania literárnej kompetencie prostredníctvom aktivít, ktoré menia čitateľa z recipienta na spolutvorcu textu, využívajúc jeho individuálny skúsenostný komplex, intuitívne umelecko-poetické cítenie a imagináciu, s možnosťou využitia a posilnenia medzipredmetových vzťahov v rámci tvorivého písania, formou regionálnych prvkov – záujem o kultúru a kultúrnu identitu svojho národa a poznanie vlastného regiónu.

Rozvíjať medzipredmetové vzťahy formou prierezových téma a prostredníctvom IKT.

Vzdelávací program zo slovenského jazyka a literatúry vypracovaný na základe Štátneho vzdelávacieho programu na počet hodín 99.

LITERATÚRA - 1. ročník (1 hodina týždenne/33 hodín ročne)

Tabuľka

Cieľ	Téma	Počet hodín	Kompetencie	Vzdelávací štandard	
				Obsahový štandard/obsah	Výkonový štandard
Žiak definuje pojem rytmus a sylabický veršový systém, prečíta akýkoľvek sylabický verš so správnou intonáciou. Chápe princíp metafory, anafory a prirovnania.	Epická poézia – veršový systém	6 IX. – X.	poznávacia (kognitívna) komunikačná	Fyzikálny pojem rytmu. Vyvodenie rytmickej zviazanosti reči básne. Rytmus na princípe počtu slabík a prestávok. Určenie sylabického veršového systému. Rytmická analýza verša u H. Gavloviča a štúrovcov. Vlastná tvorba sylabických veršov, napr. dvanásťslabičných. Vyvodenie anafory, prirovnania a metafory v texte. Vonkajšia kompozícia: nadpis, strofa, verš – spev. Štylisticko-lexikálna analýza textu a významová interpretácia vybraných epických sylabických básní. Verbalizácia vlastného čitateľského zážitku a hodnotenie básne, obhajoba svojho stanoviska, resp. jeho analýza a kritika v triede. (Povinní autori: H. Gavlovič - Valaská škola – vlastný výber; S. Chalupka - Morho!; J. Botto - Smrť Jánošíkova Odporúčani autori: J. Král: Zakliata panna vo Váhu a divný Janko; A. Sládkovič: Detvan; K.	Žiak vie definovať termín rytmus a sylabický veršový systém, určiť dĺžku slabičného verša a miesto vnútroveršových prestávok. Dokáže identifikovať sylabickú organizáciu verša v akejkoľvek neznámej básni. Vie prečítať akýkoľvek sylabický verš so správnou rytmickou intonáciou. Dokáže vytvoriť na sylabickom princípe jednotlivé verše. Žiak dokáže reprodukovať definíciu a vysvetliť štylistickú podstatu anafory a prirovnania a ich význam pre významovú a estetickú stránku diela. Žiak rozumie podstate metafory. Vie vytvoriť sylabický verš obsahujúci metaforu.

				H. Mácha: Máj)	
Žiak odlíši viazanú reč od neviazanej, chápe funkciu rozprávača v literárnom diele. Uvedomuje si úlohu hlavnej postavy v literárnom diele. Chápe podstatu jednotlivých kompozičných fáz diela.	Krátka epická próza – poviedka	5 XI.	poznávacia (kognitívna) komunikačná	.Vyvodenie pojmu rytmicky neviazaná reč. Vyvodenie podstaty epickosti literárnych diel. Vyvodenie pojmu vševediaci rozprávač a literárna postava. Vyvodenie pojmu vnútorná kompozícia (kompozičná osnova) a kompozičné fázy diela (expozícia, zápleтка, vyvrcholenie, obrat, rozuzlenie). Čítanie a interpretácia poviedok. Identifikácia rozprávača. Analýza vonkajšej a vnútornej kompozície poviedky. Štylisticko-lexikálna analýza jazyka a určenie významu identifikovaných jazykových prvkov textu pre myšlienkové poslanstvo a estetickú pôsobivosť diela. (Povinní autori: M. Kukučín - Keď báčik z Chochoľova umrie; J. G. Tajovský - Maco Mlieč Odporúčani autori a diela: M. Kukučín: Mišo, Regrúti; Timrava: Pomocník, Za koho íst?; J. G. Tajovský: Mamka Pôstková)	Žiak vie odlíšiť viazanú reč od neviazanej a vysvetliť rozdiely medzi nimi aj pri aplikácii na konkrétne dielo. Žiak chápe funkciu rozprávača, dokáže určiť vševediaceho rozprávača v akomkoľvek, teda aj v neznámom diele a bez ohľadu na formu rozprávania. Vie vymedziť pojem literárna postava a dokáže charakterizovať jednotlivé postavy z čitateľského hľadiska. Vie vysvetliť podstatu jednotlivých kompozičných fáz epického (a dramatického) diela a určiť tieto fázy v akomkoľvek diele s klasickou chronologickou kompozíciou. Svoj názor na prečítané dielo dokáže zreteľne vyjadriť a doložiť niekoľkými analytickými poznatkami. Pri obhajobe svojho stanoviska sa dokáže citovo a spoločensky ovládať.
Žiak vníma rytmické vlastnosti slovenčiny, rozumie pojmom stopa, daktyl, trochej, chápe obraznosť	Lyrická poézia – metrika	5 XII.	poznávacia (kognitívna) komunikačná	Vyvodenie pojmu lyrickosť z obsahovej analýzy konkrétnych básní. Vyvodenie sylabicko-tonického (prízvučného) princípu rytmickej zviazanosti verša.	Žiak pozná rytmické vlastnosti slovenčiny, dokáže definovať sylabickotonický veršový systém a chápe význam prízvuku v básňach. Rozumie pojmom stopa, daktyl a trochej a dokáže ich identifikovať v akomkoľvek (pravidelnom)

<p>v jazyku, identifikuje v texte umelecké jazykové prostriedky.</p>				<p>Vysvetlenie základných teoretických poučiek o prízvuku v slovenskom jazyku. Analýza rytmickej štruktúry prízvučných veršov a vyvodenie pojmu stopa. Identifikácia trocheja a daktylu vo vybraných veršoch. Vlastná tvorba jednotlivých daktylských a trochejských veršov. Vyvodenie pojmu metonymia z konkrétnych básní. Vlastná tvorba jednotlivých sylabicko-tonických veršov s použitím metonymie. Čítanie a interpretácia lyrických básní. Štylisticko-lexikálna analýza textu a výklad pochopenia lyrického posolstva básne. (Odporúčani autori: P. O. Hviezdoslav, S. H. Vajanský, A. S. Puškin, M. J. Lermontov, G. Byron, J. W. Goethe, S. Petofi – podľa vlastného výberu)</p>	<p>daktylskom/trochejskom verši. Intuitívne, alebo aj na základe analýzy rytmu, dokáže rytmicky správne prečítať pravidelnú sylabicko-tonickú báseň a teoreticky vysvetliť svoj spôsob čítania. Žiak rozumie princípu obraznosti v jazyku, vie určiť podstatu metonymie. Dokáže vytvoriť metonymiu a uplatniť ju v modelovom verši (napr. sylabicko-tonickom). Žiak vie výrazne prečítať sylabicko-tonické verše. Dokáže v texte identifikovať známe jazykové prostriedky. Žiak vie jasne sformulovať svoj čitateľský dojem, na obhajobu svojho stanoviska dokáže použiť ako argumenty niektoré poznatky získané analýzou básne.</p>
<p>Žiak chápe členenie umeleckého diela a autorovo posolstvo, identifikuje významovú rovinu diela, autorov zámer. Rozlíši poviedku, novelu a rozprávku v základných črtách.</p>	<p>Krátka epická próza – novela</p>	<p>5 XII. – I.</p>	<p>poznávacia (kognitívna) komunikačná interpersonálna (sociálna) intrapersonálna (osobnostná)</p>	<p>Určenie slohových postupov rozprávanie, opis, úvaha. Vyvodenie chronológie v epickom diele (epický čas). Učiteľský výklad hĺbkového členenia diela: a) dejový plán (rovina) diela; b) významový (myšlienkový) plán (rovina) diela. Vyvodenie pojmu novela. Čítanie a interpretácia poviedok a noviel. Kompozičná a štylisticko-lexikálna analýza a určenie významu</p>	<p>Žiak chápe hĺbkové členenie umeleckého diela a v akomkoľvek prečítanom diele s jednoznačným autorským posolstvom dokáže sám identifikovať významovú rovinu, vysvetliť jej prepojenie s dejovou rovinou a autorskou koncepciou postáv. Žiak vie vysvetliť znaky novely, pri známych novelách určiť ich žáner a niekoľko jeho znakov. Chápe a vie vysvetliť rozdiel medzi poviedkou a novelou (príp. aj rozprávku). Žiak dokáže plynulo prečítať text prozaického diela. Vie aplikovať na známy text vedomosti o vonkajšej kompozícii a teoreticky reprodukovat' poznatky o</p>

				<p>identifikovaných jazykových prvkov textu pre myšlienkové zameranie a estetickú pôsobivosť zvolených poviedok a noviel. Analýza a hodnotenie autorskej koncepcie postáv v rámci myšlienkového zamerania celého diela. Interpretácia významovej roviny diela. Verbalizácia vlastného čitateľského zážitku a hodnotenie diela. (Povinný autor: Timrava – Ľapákovci)</p> <p>Odporúčani autori a diela: J. M. Hurban: Od Silvestra do Troch kráľov; J. Kalinčiak: Púť lásky; M. Kukučín: Tichá voda, Neprebudený; Mladé letá; Timrava: Bez hrdosti, U Kanátov; J. G. Tajovský: Kosec Môcik; T. Vansová: Vlčia tma, Suplikant; J. Jesenský: Slovo lásky, Elenka)</p> <p>B. Björnson: Synnøve zo Solbakkenu; L. N. Tolstoj: Kozáci.)</p>	<p>vnútornej kompozícii diela. Dokáže v známom texte určiť niektoré príznakové stylistické a lexikálne prvky. Dokáže charakterizovať postavy iba z hľadiska ich pozície v dejovom pláne diela. Svoje intuitívne stanovisko dokáže prezentovať stručne a bez vecnej argumentácie.</p>
<p>Žiak chápe a vie rozlíšiť epiku od ostatných literárnych druhov. Rozumie podstate rýmu.</p>	<p>Epická poézia – jamb</p>	<p>6 II. – III.</p>	<p>poznávací (kognitívna)</p> <p>komunikačná</p> <p>interpersonálna (sociálna)</p> <p>intrapersonálna (osobnostná)</p>	<p>Vyvodenie epiky ako literárneho druhu. Vyvodenie jambickej stopy analýzou veršov. Učiteľský výklad anakrúzy (predrážka). Tvorba jednotlivých jambických veršov a veršov s anakrúzou. Vyvodenie pojmu rým. Učiteľský výklad vzťahu medzi rytmickou štruktúrou a rýmom. Tvorba sylabicko-tonických</p>	<p>Žiak vie reprodukovať definíciu epiky a určiť literárnodruhovú príslušnosť známych epických literárnych diel. Intuitívne dokáže rytmicky správne nahlas prečítať jambický verš. Rozumie zvukovej podstate rýmu a dokáže ju vysvetliť. Žiak rozumie podstate predrážky. Vie aplikovať vedomosti o vonkajšej a vnútornej kompozícii na akúkoľvek prečítanú epickú báseň, aspoň v náznaku zachytiť prítomnosť významového plánu. Na základe vlastnej čitateľskej</p>

				<p>dvojverší so združenými rýmami. Identifikácia „druhého“, myšlienkového plánu diela. Analýza a hodnotenie autorskej koncepcie postáv v rámci myšlienkového zamerania celého diela. (Odporúčani autori a diela: J. Kráľ - Zakliata panna vo Váhu a divný Janko; A. Sládkovič - Detvan; S. Chalupka; J. Botto a S. H. Vajanský (podľa vlastného výberu); P. O. Hviezdoslav: -Hájnikova žena, Ežo Vlkolinský; M. Rázus: - balady (vlastný výber); A. S. Puškin: -Eugen Onegin; S. Jesenin: -Anna Sneginová)</p>	<p>skúsenosti chápe a vie vysvetliť spoločenský a umelecký prínos konkrétneho (slovenského) epického básnického diela pre národnú kultúru. Svoje názory a stanoviská vie prezentovať v triede, podoprieť svoj názor argumentmi a obhájiť ho v korektnej diskusii.</p>
<p>Žiak pochopí rozdiel medzi románom, poviedkou, novelou. Identifikuje priameho a vševediaceho rozprávača, transformuje reč postáv do autorskej reči. Zaujme svoje vlastné stanovisko k významovej a estetickej stránke diela.</p>	<p>Veľká epická próza – román</p>	<p>6 IV. – V.</p>	<p>poznávací (kognitívna) komunikačná interpersonálna (sociálna) intrapersonálna (osobnostná)</p>	<p>Vyvodenie pojmu román; porovnávacia analýza a klasifikácia žánrových foriem v rámci umeleckej prózy. Vyvodenie pojmu priamy (subjektívny) rozprávač. Horizontálne členenie textu: pásmo rozprávača a pásmo postáv. Monológ, dialóg. Transformácia úryvku s dialógmi postáv do reči rozprávača. Čítanie a interpretácia románov. Analýza vonkajšej kompozície a vnútornej kompozície, t. j. identifikácia fáz kompozičnej osnovy románu. Identifikácia vševediaceho a priameho rozprávača. Stylisticko-lexikálna analýza jazyka diela</p>	<p>Žiak vie definovať román a vysvetliť odlišnosti medzi poviedkou, novelou a románom. Tieto vedomosti dokáže aplikovať na známe literárne dielo. Pozná pojem priamy rozprávač a dokáže ho identifikovať v známom literárnom diele, resp. uviesť niektoré základné jazykové prvky v diele, ktoré tento typ rozprávača charakterizujú. Žiak dokáže odlíšiť obe pásma textu i obe formy priamej reči v akomkoľvek diele a vie ich obsahovo, formálne a pravopisne vymedziť. Dokáže transformovať reč postáv do autorskej reči. Dokáže reprodukovať informáciu o autorskom zámere v známom diele a uviesť niektoré štylistické a lexikálne prvky, ktoré dokázal v diele určiť a ktoré chápe ako spojené s autorským zámerom. Svoje stanovisko k významovej a estetickej stránke diela vie formulovať len stručne a</p>

				<p>a vysvetlenie funkcie jazykových prvkov v celkovej myšlienkovej a estetickej pôsobnosti diela. Interpretácia významovej roviny diela. (Povinní autori a diela: A. S. Puškin - Kapitánova dcéra; M. Kukučín - Dom v stráni)</p> <p>Odporúčani autori a diela: J. M. Hurban: Olejkár; J. W. Goethe: Utrpenie mladého Werthera; V. Hugo: Chrám Matky Božej v Paríži; S. H. Vajanský: Suchá ratolesť; T. Vansová: Sirota Podhradských; G. de Maupassant: Miláčik; H. Balzac: Otec Goriot, Ch. Dickens: Veľké nádeje; A. Jirásek: Filozofská história)</p>	na základe subjektívneho pocitu.
--	--	--	--	--	----------------------------------

SLOVENSKÝ JAZYK - 1. ročník (2 hodiny týždenne/ 66 hodín ročne)

Školské písomné práce – beletrizovaný životopis, umelecký opis

Diktáty - 2

Tabuľka

Cieľ	Téma	Počet hodín	Kompetencie	Vzdelávací štandard	
				Obsahový štandard/obsah	Výkonový štandard
<p>Spôsobilosť používať kognitívne operácie.</p> <p>Spôsobilosť učiť sa sám a v skupine.</p> <p>Spôsobilosť prijať a spracovať informácie.</p>	Učenie sa	5 IX.	<p>Schopnosť učiť sa učiť.</p> <p>Schopnosť cieľavedome riadiť vlastný život.</p>	<p>Učebný štýl. Faktory ovplyvňujúce učenie sa. Efektívne zapamätávanie. Diár. Základné učebné typy. Plánovanie činnosti. Kontrola plnenia plánu. Projektovanie vlastnej budúcnosti</p>	<p>Žiak sa dokáže samostatne učiť a zaujíma sa o podnety na učenie z rôznych zdrojov, je schopný klásť otázky, pozná svoj učebný štýl, vie využiť rôzne spôsoby učenia sa. Vie vytvoriť jednoduchý plán činnosti, postupovať podľa neho a kontrolovať ho.</p>
<p>Spôsobilosť prijať a spracovať informácie.</p> <p>Zručnosť vyhľadávať a odosielať informácie.</p> <p>Spôsobilosť formulovať svoj názor a argumentovať.</p>	Práca s informáciami	7 IX. – X.	<p>Čítať s porozumením súvislé aj nesúvislé texty.</p> <p>Vedieť aktívne počúvať.</p>	<p>Jazyk. Jazykový znak. Sémantický trojuholník. Jazykový systém. Reč. Dorozumievacia, estetická a poznávací funkcia jazyka. Text, obsah a forma textu. Autorský zámer. Súvislé a nesúvislé texty. Vecné a umelecké texty. Kontext. Argumentácia. Hlavná myšlienka. Kľúčové slová. Osnova prečítaného textu. Tézy. Funkcia prejavu. Informácia. Spôsoby spracovania informácií. Vedľajšia informácia v texte. Funkcia názvu textu. Zdroje informácií - titulok, marginálie,</p>	<p>Žiak vie vysvetliť pôsobenie jednotlivých štýlotvorných činiteľov pri tvorbe jazykových prejavov a správne ich aplikuje vo vlastných jazykových prejavoch. Dokáže upraviť poradie viet v texte podľa ich vecného významu a kontextu celého textu. Dokáže identifikovať kľúčové slová textu. Dokáže sformulovať hlavnú myšlienku textu. Dokáže spracovať text – vytvoriť z neho konspekt, osnovu z prečítaného textu, tézy. Dokáže posúdiť informačné zdroje,</p>

				podtitulok, resumé, anotácia, abstrakt, bibliografia, bibliografický záznam, menný a vecný register, citácia masmediálne komunikačné prostriedky, poznámky pod čiarou, vysvetlivky.	na základe ktorých bol text vytvorený. Dokáže zhodnotiť text z hľadiska jazykovej kultúry. Dokáže posúdiť subjektívnu využiteľnosť vecného textu. Na základe svojich poznámok vie vyjadriť svoj estetický a emocionálny zážitok z prečítaného umeleckého textu. Dokáže efektívne využiť zdroje informácií pri práci s vlastným i cudzím textom. Dokáže porozumieť počutému textu, t. j. je schopný vystihnúť hlavnú myšlienku textu a niekoľko kľúčových slov. Pochopí a roztriedi vypočuté informácie. Odlíšuje štylisticky primerané jazykové prostriedky od štylisticky neprimeraných jazykových prostriedkov v závislosti od danej komunikačnej situácie.
Spôsobilosť prijať a spracovať informácie. Spôsobilosť formulovať svoj názor a argumentovať.	Textotvorný proces	7 X. – XI.	Vedieť sa vyjadrovať adekvátne komunikačnej situácii – ústne a písomne (vhodná forma a obsah).	Štylistika. Štýlotvorné činitele - téma, autor, situácia, funkcia, adresát. Slohotvorný proces. Slohové útvary - žiadosť, dotazník, objednávka, potvrdenie, informačný leták, predtlač - prihláška, zápisnica, splnomocnenie, štrukturovaný životopis, úradný životopis. Analýzy textu - obsah textu, forma textu, autorský zámer. Kľúčové slová. Súvislé a nesúvislé texty. Vecné a umelecké texty. Efektívna komunikácia.	Žiak vie vysvetliť pôsobenie jednotlivých štýlotvorných činiteľov pri tvorbe jazykových prejavov a správne ich aplikuje vo vlastných jazykových prejavoch. Vie si na základe komunikačnej situácie správne stanoviť vhodný slohový útvar administratívneho štýlu a samostatne ho vytvoriť.
Spôsobilosť dorozumieť sa v bežnej	Bežná komunikácia	7 XI.	Spôsobilosť formulovať a riešiť problémy.	Hovorový štýl. Klasické útvary bežnej komunikácie. Ústne monologické útvary – rozprávanie	Žiak dokáže prispôsobiť svoj prejav komunikačnej situácii – stratégiu a tón komunikácie.

komunikačnej situácii			Spôsobilosť formulovať svoj názor a argumentovať.	príbehu, vtipu. Ústne dialogické útvary – telefonický rozhovor, hádka, debata, polemika, diskusia. Písomné útvary – súkromný list, oznámenie, blahoželenie, kondolencia. Moderné útvary bežnej komunikácie – e-mail, SMS, vizitka, reklama, inzerát, čít, odkaz na záznamník	Dokáže upraviť poradie viet v texte podľa ich vecného významu a kontextu celého textu. Je schopný zhodnotiť škálu vyjadrovacích prostriedkov účastníkov komunikácie z hľadiska spisovnosti, resp. z hľadiska regionálneho a sociálneho triedenia jazyka. Dokáže rozlíšiť nevhodnosť použitých slov, resp. slovných spojení v ústnom jazykovom prejave v bežných komunikačných situáciách i v rámci masmediálnej komunikácie.
Spôsobilosť pochopiť obsah úradných dokumentov a vytvoriť požadované úradné dokumenty.	Oficiálna komunikácia	7 XII.	Spôsobilosť tvoriť, prijať a spracovať informácie. Spôsobilosť používať kognitívne operácie.	Administratívny štýl. Útvary formátu A4 – vyhláška, zákon, úradný list, žiadosť, motivačný list, objednávka, sťažnosť, petícia, životopis. Útvary formátu A6 – oznámenie, ospravedlnenie, potvrdenie, splnomocnenie, poštový peňažný poukaz, test, anketa.	Žiak si vie na základe komunikačnej situácie správne stanoviť vhodný slohový útvar administratívneho štýlu a samostatne ho vytvoriť. Ovláda základy kritického čítania, t. j. vie vnímať problémy nastolené textom a identifikuje chyby a protirečenia, ktoré sa v texte nachádzajú.
Spôsobilosť dorozumieť sa v oficiálnej situácii.	Pracovná komunikácia	6 I.	Spôsobilosť používať kognitívne operácie. Spôsobilosť kooperácie. Schopnosť tolerovať odlišnosti jednotlivcov i skupín.	Písané útvary – plán práce, zápisnica, uznesenie, zápis, protokol. Ústne útvary – správa o činnosti, diskusný príspevok.	Žiak vie prispôbiť svoj prejav komunikačnej situácii – stratégiu a tón komunikácie. Vie rozlíšiť v texte hlavné myšlienky od vedľajších, podstatné informácie od nepodstatných. Dokáže vyjadriť svoj názor na riešenie reálnych problémov.
Spôsobilosť používať kognitívne operácie. Spôsobilosť učiť sa	Zvuková rovina jazyka	10 I. – II.	Vedieť komunikovať adekvátne komunikačnej situácii. Vedieť sa vyjadrovať	Systém slovenských hlások. Fonetika. Fonológia. Samohlásková skupina. Fonéma. Graféma. Hlásoka. Znelostná asimilácia. Diakritické znamienka.	Žiak sa dokáže pohotovo zorientovať v danej komunikačnej situácii a presne reagovať na počutý text jasnou, zrozumiteľnou a správne intonovanou odpoveďou alebo

sám a v skupine.			adekvátne komunikačnej situácii – ústne a písomne (vhodná forma a obsah).	Interpunkčné znamienka.	otázkou. Vo vlastných jazykových prejavoch dodržiava pravidlá a požiadavky slovenskej výslovnosti, správne artikuluje. Dokáže vhodne začať, viesť a ukončiť komunikáciu. Pozná jazykovedné disciplíny, ktoré skúmajú zvukovú rovinu jazyka, a ich základné jednotky. Dokáže aplikovať pravidlá znelostnej asimilácie vo vlastnom jazykovom prejave. Vie vysvetliť význam počutého textu vzhľadom na širší významový kontext. Je schopný identifikovať silu hlasu, hlavný vetný prízvuk, dôraz a prestávky v reči účastníkov komunikácie. Využíva v komunikačných situáciách zásady spoločenskej rétoriky.
Spôsobilosť používať kognitívne operácie. Spôsobilosť formulovať a riešiť problémy. Schopnosť akceptovať skupinové hodnoty. Vytvárať vlastný hodnotový systém.	Lexikálna rovina jazyka	10 III. – IV.	Vedieť sa vyjadrovať adekvátne komunikačnej situácii – ústne a písomne (vhodná forma a obsah).	Lexikológia. Slovo – lexikálny význam slova, vzťahy medzi významami slov (polysémia, synonymia, antonymia, paronymia). Slovná zásoba, lexika. Slovníky – pravopisný, výkladový, slovník cudzích slov, ortoepický. Obohacovanie slovnej zásoby – tvorenie slov (odvodzovanie, skladanie), pretváranie slov (univerbizácia, multiverbizácia, skracovanie slov), preberanie slov (pôvod slova, etymológia), tvorenie viacslovných pomenovaní (združené pomenovania, ustálené slovné spojenia, frazeologizmy), tvorenie obrazných pomenovaní (metafora, metonymia).	Žiak pozná význam slov, ktoré využíva vo svojom jazykovom prejave v súlade s rôznymi kontextmi a komunikačnými situáciami, prípadne si vie overiť význam neznámych slov v dostupných informačných zdrojoch. Vo vlastných jazykových prejavoch využíva široký repertoár slovnej zásoby, napr. využíva synonym, a vyhýba sa tým stereotypnému vyjadrovaniu. Pozná rozdiel vo veľkosti vlastnej slovnej zásoby a slovnej zásoby národného jazyka a cielene si rozširuje vlastnú aktívnu slovnú zásobu z dostupných zdrojov – slovníky, beletria, odborná literatúra,

					internet ap. Pozná spôsoby obohacovania slovej zásoby a využíva ich pri tvorbe vlastných jazykových prejavov. Vie vysvetliť spôsoby vzniku frazeologizmov v jazyku a vo vlastných jazykových prejavoch využíva všetky druhy frazeologizmov.
Spôsobilosť vytvoriť a čítať umelecký text s porozumením.	Komunikácia slovesného umenia, umelecký štýl	7 V. – VI.	Spôsobilosť kritického myslenia. Spôsobilosť formulovať svoj názor a argumentovať. Schopnosť vyjadriť vôľu a city. Vytvárať a reflektovať vlastnú identitu. Vytvárať vlastný hodnotový systém.	Rozprávací slohový postup (rozprávanie, druhy rozprávania, kompozícia umeleckého rozprávania). Opisný slohový postup (opis, kompozícia opisu, druhy opisu – statický a dynamický, opis pracovného postupu, objektívny a subjektívny – karikatúra, jednoduchý, umelecký, náučný).	Žiak vie výrazne čítať umelecký text. Vie čítať umelecký a vecný text s porozumením. Vie rozlíšiť a charakterizovať umelecký a vecný text po obsahovej i formálnej stránke. Vie v texte analyzovať využité výrazové prostriedky, napr. terminológiu, synonymá, kompozíciu ap., z hľadiska autorovho zámeru a funkcie textu.

Vzdelávací program zo slovenského jazyka a literatúry vypracovaný na základe Štátneho vzdelávacieho programu na počet hodín 99

LITERATÚRA - 2. ročník (1 hodina týždenne/33 hodín ročne)

Tabuľka

Cieľ	Téma	Počet hodín	Kompetencie	Vzdelávací štandard	
				Obsahový štandard/obsah	Výkonový štandard
Žiak vysvetlí podstatu symbolu a jeho úlohu v texte, vysvetlí rozdiel	Lyrická poézia - štylizácia	5 IX. – X.	poznávacia (kognitívna) komunikačná	Vyvodenie pojmu symbol ako prostriedku štylizácie básnického textu, vyvodenie žánrových foriem sonet, óda, vyvodenie	Žiak vie vysvetliť podstatu symbolu, chápe jeho konotatívnu funkciu a na jej základe vie vysvetliť rozdiel medzi symbolom a trópmi. V texte neznámej básne dokáže určiť symbol a s

<p>medzi symbolom a trópami. Pochopí podstatu epitonu, rozozná formu sonetu v neznámej básni. Žiak sformuluje svoj čitateľský dojem a dokáže vo verejnej diskusii použiť argumenty na obhajobu svojho stanoviska.</p>				<p>pojmu epiteton, výklad pochopenia lyrického posolstva básne a interpretácia diela. Verbalizácia čitateľského zážitku a hodnotenia diela a jeho obhajoba počas jeho analýzy a kritiky v triede. (Povinný autor I. Krasko – vlastný výber Odporúčani autori: F. Petrarca, P. O. Hviezdoslav, S. H. Vajanský, V. Roy, M. Rázus, E. B. Lukác, S. Petofi, A. S. Puškin, M. J. Lermontov, J. V. Sládek – podľa vlastného výberu)</p>	<p>jeho pomocou identifikovať sémanticko-emocionálne vyznenie básne. Žiak chápe obraznú podstatu epiteta, vie ho odlíšiť od gramatického prívlastku a dokáže vystihnúť jeho úlohu vo vecnom a emocionálnom vyznení básne. Takéto epiteta dokáže aj vytvoriť a použiť pri tvorbe vlastných jednotlivých veršov. Žiak pozná vonkajšiu kompozičnú štruktúru sonetu a rozpozná formu sonetu aj u neznámej básne. Vie určiť jeho rýmovú schému. Vie jasne sformulovať svoj čitateľský dojem a poznatky zo štylistickej a kompozičnej analýzy básne a na obhajobu svojho stanoviska dokáže vo verejnej diskusii použiť argumenty z tejto analýzy. Vie kriticky posúdiť mienku iných a polemizovať s ňou; emocionálne a aj eticky dokáže zvládnuť takúto situáciu. Žiak spolupracuje s ostatnými, organizuje prácu skupiny, prináša podnety a pomáha ostatným pri riešení problémov. Vie zhrnúť výsledky spoločného bádania a prezentovať výsledky pred triedou.</p>
<p>Žiak charakterizuje vonkajšiu a vnútornú kompozíciu drámy, vysvetlí spoločné a odlišné vlastnosti divadelnej hry v porovnaní s veršovanou, resp. neveršovanou epikou.</p>	<p>Dramatická literatúra všeobecné otázky</p>	<p>6 X. – XI.</p>	<p>poznávací (kognitívna) komunikačná interpersonálna</p>	<p>Vyvedenie pojmu divadelnej hry ako literárnej formy, vonkajšia kompozícia drámy (dejstvo, výstup), ďalšie horizontálne členenie drámy (dramatická postava, replika, monológ, dialóg, autorská poznámka), vyvedenie pojmov súvisiacich s inscenáciou: herec, režisér, dramaturgia. Inscenačné formy: divadelné predstavenie, film, televízna hra, rozhlasová hra. Čítanie a interpretácia dramatických textov. (Povinní autori: W. Shakespeare – Hamlet, J. G. Tajovský – Statky-zmätky Odporúčani autori a diela: F.</p>	<p>Žiak vie uviesť charakteristické črty vonkajšej kompozície divadelnej hry (drámy) a určiť prvky vonkajšej kompozície v akejkoľvek hre. Dokáže vysvetliť spoločné a odlišné kompozičné vlastnosti divadelnej hry v porovnaní s veršovanou, resp. neveršovanou epikou. Pozná fázy vnútornej kompozície divadelnej hry a vie ich určiť v akejkoľvek texte klasicky skomponovanej divadelnej hry alebo v jej inscenácii. Vie odlíšiť pojmy monológ, dialóg a replika a vysvetliť zmysel autorskej poznámky, resp. doplniť text divadelnej hry vlastným návrhom autorskej poznámky. Dokáže na príklade objasniť podstatu hercovej tvorivosti pri stvárnení postavy z akejkoľvek divadelnej hry a vysvetliť príspevok režiséra k inscenácii.</p>

				Schiller: Úklady a láska; V. Hugo: Hernani; A. S. Puškin: Boris Godunov; H. Ibsen: Pani z prímoria; P. O. Hviezdoslav: Herodes a Herodias)	
Žiak ovláda zjednodušený princíp časomiery, pretransformuje text básnického diela v časomernom veršovom systéme do prózy a súčasnej slovenčiny. Pochopí podstatu eposu a ovláda prvky jeho kompozície.	Epická poézia – časomiera	6 XI. – XII.	poznávacia (kognitívna) komunikačná	Vyvodenie rytmického princípu pri striedaní prirodzene dlhých a krátkych slabík, zavedenie pojmu časomiera. Učiteľský výklad pojmu epos, vysvetlenie štandardného kompozičného a štylistického stvárnenia textu antického a klasicistického eposu. Čítanie s porozumením a interpretácia básne. (Rytmicky) intuitívne hlasné čítanie Predspevu z Kollárovej Slávy dcéry. Prevod textu do prózy a do súčasného jazyka. Myšlienková interpretácia Predspevu. (Povinný autor: J. Kollár - Predspev zo Slávy dcéry Odporúčaný autor: J. Hollý: Svatopluk – vlastný výber z eposu)	Žiak teoreticky ovláda zjednodušený princíp časomiery a intuitívne dokáže nahlas prečítať akýkoľvek úryvok z básnického textu J. Kollára alebo iného odučeného autora časomerej poézie. Vie vytvoriť cvičný časomerný verš (daktyl, trochej) založený na princípe prirodzených dlhých a krátkych slabík. Text básnického diela dokáže pretransformovať do prózy a súčasnej slovenčiny (lexika, morfológia, syntax). Žiak vie analyzovať Kollárov Predspev a uviesť argumenty pri vysvetlení kultúmo-historického a umeleckého významu Slávy dcéry pre slovenskú, českú a prípadne aj inú slovanskú kultúru. Žiak dokáže na základe predchádzajúceho učiteľovho výkladu vysvetliť podstatu eposu, charakterizovať prvky jeho historicky ustálenej kompozície.
Žiak charakterizuje prozaické dielo, chápe podstatu vnútorného monológu a jeho význam v dejovom pláne diela. Interpretuje významovú rovinu literárneho diela, chápe autorovu koncepciu človeka	Krátka epická próza- vnútorný monológ	6 I. – III.	poznávacia (kognitívna) komunikačná interpersonálna (sociálna) intrapersonálna (osobnostná)	Vyvodenie pojmu vnútorný monológ. Porovnanie fáz vnútornej kompozície v známych žánrových formách krátkej epiky (poviedka, novela). Čítanie a interpretácia diel krátkej epiky. Kompozičná analýza zvolených diel. Identifikácia dejového a významového plánu diela. Identifikácia druhu rozprávača. Autorská koncepcia postáv a	Žiak vie porovnať prozaické diela podľa určeného znaku (napr. podľa počtu tematických línií). Žiak chápe podstatu vnútorného monológu a vie vysvetliť jeho funkciu v známom i neznámom umeleckom diele. Pri rozbore krátkej epickej prózy vie podať vnútorné štruktúrovaný výklad vonkajšej kompozície diela a pohotovo aplikovať klasický model vnútornej kompozície, vrátane prípadu, že vo výstavbe deja niektorá fáza absentuje. Žiak pri interpretácii významovej roviny v

a sveta v literárnom diele.				určenie ich úlohy vo významovej rovine umeleckého diela. (Odporúčaní autori: J. Hrušovský – Pompiliova Madona, M. Urban – Za vyšným mlynom, R. Rolland – Peter a Lucia S. H. Vajanský – vlastný výber; J. Jesenský: Slovo lásky, Koniec lásky; I. Horváth – vlastný výber; A. P. Čechov: Dom s mezanínom; K. Hamsun: Viktória; T. Mann: Smrť v Benátkach)	horizontálnom členení literárneho diela dokáže vysvetliť, že ide o autorovu koncepciu človeka a sveta, a nie o samotnú realitu. V texte je schopný určiť druh rozprávača a odôvodniť svoje rozhodnutie. Chápe a vie dokumentovať, že obraz postavy tvorí intencionálnu súčasť autorského zámeru.
Žiak rozlíši rôzne druhy lyriky, vysvetlí, čo je (básnický) protiklad. Žiak vytvorí jednotlivé sylabické a sylabotonicke verše. Chápe, že lyrické dielo možno vysvetľovať viacerými odlišnými spôsobmi, akceptuje túto skutočnosť, kriticky posudzuje mienku iných, formuluje a obhajuje svoj názor.	Lyrická poézia – druhy lyriky	5 III. – IV.	poznávací (kognitívna) komunikačná interpersonálna (sociálna) intrapersonálna (osobnostná)	Vyvedenie pojmov spoločenská lyrika a ľúbostná lyrika, (básnický) protiklad (kontrast), významový paralelizmus. Vlastná tvorba jednotlivých veršov. Štylisticko-lexikálna analýza textu a výklad pochopenia lyrického posolstva básne. Zatriedenie básne podľa druhu lyriky. (Povinní autori a diela: A. Sládkovič - Marína, I. Krasko – podľa vlastného výberu Odporúčaní autori: J. Botto, S. H. Vajanský, J. Jesenský a M. Rázus – podľa vlastného výberu. S. Jesenin; E. Ady – podľa vlastného výberu; E. Browningová: Portugalské sonety; F. Šrámek: Splav)	Žiak vie vymedziť pojmy spoločenská a ľúbostná lyrika, aplikovať ich na akúkoľvek lyrickú báseň s týmto zameraním a vysvetliť svoje dôvody. Žiak vie, čo je (básnický) protiklad a dokáže ho určiť aj v neznámom prozaickom alebo básnickom texte. Dokáže vytvoriť jednotlivé sylabické alebo sylabicko-tonické verše a použiť v nich básnické protiklady. Žiak vie jasne sformulovať svoj čitateľský dojem a vysvetliť svoje chápanie lyrického odkazu básne. Vie kriticky posúdiť mienku iných, formulovať a obhajovať svoj názor. Chápe však, že lyrické dielo možno vysvetľovať viacerými odlišnými spôsobmi a je schopný túto skutočnosť aj akceptovať.
Žiak vysvetlí	Dramatická	5	poznávací	Vyvedenie pojmu komédia	Žiak vie vysvetliť podstatu veselohry a

<p>podstatu veselohry, rozpozná charakterový typ postavy, pochopí komickosť postáv, situačný humor, určí stylistické prostriedky, ktoré navodzujú humorný charakter diela. Žiak dokáže zdramatizovať text.</p>	<p>literatúra – komická dráma</p>	<p>V. – VI.</p>	<p>(kognitívna) komunikačná interpersonálna (sociálna) intrapersonálna (osobnostná)</p>	<p>(veselohra). Učiteľský výklad pojmu fraška. Vyvodenie pojmu humor a hyperbola (zveličenie). Charakterový typ postavy. Čítanie a interpretácia veselohemých textov. Modelová inscenácia vybraných výstupov alebo scén z určenej veselohry v triede. Návrh režijnej koncepcie celej hry, dekorácií a kostýmov. Dramatizácia textu krátkej humoristickej poviedky, napr. M. Kukučín, E. Šándor, J. Jesenský, G. K. Zechenter-Laskomerský, F. Karinthy, S. Leacock, K. Čapek. (Povinní autori a diela: J. Palárik - Zmierenie alebo Dobrodružstvo pri obžinkoch; Molière - Lakomec Odporúčani autori a diela: J. Hollý: Geľo Sebechlebský, Kubo; J. G. Tajovský: Ženský zákon; I. Stodola: Čaj u pána senátora; W. Shakespeare: Skrotenie čertice; O. Wilde: Je dôležité mať Filipa; G. B. Shaw: Pygmalion)</p>	<p>dokáže aplikovať túto vedomosť na akúkoľvek divadelnú hru veselohemého zamerania. Pozná pojem charakterový typ postavy a vie ho aplikovať na akúkoľvek divadelnú hru s daným typom postavy. Chápe komickosť postáv ako súčasť autorovej koncepcie príbehu, chápe situačný humor v divadelnej hre a v texte akejkoľvek hry, vie určiť stylistické jazykové prostriedky (vrátane hyperboly), ktoré navodzujú humorný charakter diela. Žiak sa vie zapojiť do dramatizovaného čítania, plynulo, výrazne a jazykovo správne dokáže prezentovať text niektorej postavy. Dokáže navrhnúť celkové režijné poňatie hry a navrhnúť inscenáciu niektorých scén z hry. Dokáže zdramatizovať text humoristickej prózy alebo epickej poézie, vhodne využiť monológ a dialóg a preniesť do nich humornú náplň predlohy.</p>
--	--	-----------------	---	---	--

SLOVENSKÝ JAZYK - 2. ročník (2 hodiny týždenne/ 66 hodín ročne)

Školské písomné práce – charakteristika osoby, úvaha

Diktáty - 2

Tabuľka

Cieľ	Téma	Počet hodín	Kompetencie	Vzdelávací štandard	
				Obsahový štandard/obsah	Výkonový štandard
Spôsobilosť vytvoriť a čítať umelecký text s porozumením.	Komunikácia slovesného umenia, umelecký štýl	15 IX. – X.	<p>Spôsobilosť kritického myslenia.</p> <p>Spôsobilosť formulovať svoj názor a argumentovať.</p> <p>Schopnosť vyjadriť vôľu a city.</p> <p>Vytvárať a reflektovať vlastnú identitu.</p> <p>Vytvárať vlastný hodnotový systém.</p>	<p>Rozpávací slohový postup (rozprávanie, druhy rozprávania, kompozícia umeleckého rozprávania). Opisný slohový postup (opis, kompozícia opisu, druhy opisu – statický a dynamický, opis pracovného postupu, objektívny a subjektívny – karikatúra, jednoduchý, umelecký, náučný). Charakteristika. Druhy charakteristiky (objektívna a subjektívna, priama a nepriama, skupinová, porovnávacia a individuálna – posudok, autocharakteristika, beletrizovaný životopis).</p>	<p>Žiak vie výrazne čítať umelecký text. Vie čítať umelecký a vecný text s porozumením. Vie rozlíšiť a charakterizovať umelecký a vecný text po obsahovej i formálnej stránke. Vie v texte analyzovať využité výrazové prostriedky, napr. terminológiu, synonymá, kompozíciu ap., z hľadiska autorovho zámeru a funkcie textu.</p>
Spôsobilosť porozumieť súvislým aj nesúvislým textom v oblasti masmediálnej komunikácie.	Masmediálna komunikácia, publicistický štýl	15 XI. – I.	<p>Schopnosť tvorivého myslenia a spôsobilosť uplatniť jeho výsledky.</p> <p>Spôsobilosť tvoriť, prijať a spracovať informácie.</p> <p>Spôsobilosť formulovať svoj názor a argumentovať.</p> <p>Schopnosť tolerovať odlišnosti jednotlivcov i skupín.</p>	<p>Spravodajské útvary (jednoduchá správa, rozšírená správa, noticka, interview). Analytické útvary (glosa, recenzia, editoriál). Beletristické útvary (reportáž, fejtón).</p>	<p>Žiak dokáže porozumieť textu, t. j. je schopný vystihnúť hlavnú myšlienku textu a niekoľko kľúčových slov. Pochopí a roztriedi vypočuté informácie. Vie vysvetliť význam textu vzhľadom na širší významový kontext. Dokáže rozlíšiť nevhodnosť použitých slov, resp. slovných spojení v ústnom jazykovom prejave v bežných komunikačných situáciách i v rámci masmediálnej komunikácie. Je schopný zhodnotiť škálu vyjadrovacích prostriedkov účastníkov komunikácie z hľadiska spisovnosti, resp. z hľadiska regionálneho a sociálneho triedenia</p>

					jazyka. Odlíša je štýlisticky primerané jazykové prostriedky od štýlisticky neprimeraných jazykových prostriedkov v závislosti od danej komunikačnej situácie.
Spôsobilosť používať kognitívne operácie. Spôsobilosť formulovať a riešiť problémy. Schopnosť akceptovať skupinové hodnoty.	Morfologická rovina jazyka	12 I. – III.	Vedieť sa vyjadrovať adekvátne komunikačnej situácii – ústne a písomne (vhodná forma a obsah).	Gramatický tvar. Podstatné mená - plnovýznamový slovný druh, vetnočlenská platnosť. Vzor: kuli; gazdina. Menné gramatické kategórie - stupeň, singulár, plurál, nominatív, genitív, datív, akuzatív, vokatív, lokál, inštrumentál. Prídavné mená – plnovýznamový slovný druh, vetnočlenská platnosť. zámená – plnovýznamový slovný druh, vetnočlenská platnosť. Druhy zámen - zvrtné zámená – základné, privlastňovacie, vymedzovacie zámená, neurčité zámená. Číslovky – plnovýznamový slovný druh, vetnočlenská platnosť. Druhy čísloviek. Skupinové číslovky. Slovesá – plnovýznamový slovný druh, vetnočlenská platnosť. Slovesné gramatické kategórie – rod, historický prízent, slovesá – sponové, modálne, fázové, činnosťné, stavové, rod – činný, trpný. Príslovky – plnovýznamový slovný druh, vetnočlenská platnosť. Predložky – neplnovýznamový slovný druh, vetnočlenská platnosť. Spojky – neplnovýznamový slovný druh, vetnočlenská platnosť. Priraďovacie – zlučovacie, stupňovacie, vylučovacie,	Žiak vie určiť slovnodruhová a syntaktickú platnosť všetkých slov v texte. Správne uplatňuje gramatické kategórie slovných druhov pri tvorbe viet a textov. Ovláda klasifikáciu slovných druhov: plnovýznamové – neplnovýznamové; ohybné – neohybné; s vetnočlenskou platnosťou – bez vetnočlenskej platnosti. Vie v texte odlišiť jednotlivé druhy neplnovýznamových sloviess.

				odporovacie, podrad'ovacie. Častice – neplnovýznamový slovný druh, vetnočlenská platnosť. Citoslovčia – neplnovýznamový slovný druh, vetnočlenská platnosť.	
Spôsobilosť používať kognitívne operácie. Spôsobilosť formulovať a riešiť problémy	Syntaktické prostriedky textu	14 III. - IV.	Vedieť sa vyjadrovať adekvátne komunikačnej situácii – ústne a písomne (vhodná forma a obsah).	Vety podľa modálnosti. Hlavné vetné členy - vetný základ (slovesný, neslovesný), rozvíjacie vetné členy – predmet priamy, nepriamy. Prirad'ovací sklad, určovací sklad. Prirad'ovacie súvetie – zlučovacie, stupňovacie odporovacie, vylučovacie. Podrad'ovacie súvetie – vedľajšia veta: prísudková, podmetová, predmetová, príslovková časová, príslovková príčinná, príslovková spôsobová, prívlastková.	Žiak pri organizácii myšlienok vo vlastných jazykových prejavoch vie dodržať pravidlá a požiadavky syntaxe. Vie zdôvodniť vzťah medzi členmi skladov vo vete na základe ich funkcie. Vie transformovať jednoduché vety na súvetia a naopak. Funkčne ich využíva vo vlastných jazykových prejavoch. Vie dodržať interpunkciu v jednoduchej vete a v jednoduchom súvetí.
Schopnosť tvorivého myslenia a spôsobilosť uplatniť jeho výsledky. Spôsobilosť používať kognitívne operácie.	Polovetná syntax	4 V.	Vedieť sa vyjadrovať adekvátne komunikačnej situácii – ústne a písomne (vhodná forma a obsah).	Polovetná syntax – princíp úspornosti komunikácie, funkcia polovetných konštrukcií vo vete, štylistické využitie polovetných konštrukcií.	Žiak pri organizácii myšlienok vo vlastných jazykových prejavoch vie dodržať pravidlá a požiadavky syntaxe. Dokáže pretransformovať súvetie na vetu s polovetnou konštrukciou. Vie dodržať interpunkciu vo vete s polovetnou konštrukciou.
Schopnosť tvorivého myslenia a spôsobilosť uplatniť jeho výsledky. Spôsobilosť používať kognitívne operácie.	Nadvetná syntax	6 V. – VI.	Vedieť sa vyjadrovať adekvátne komunikačnej situácii – ústne a písomne (vhodná forma a obsah).	Členenie textu (odsek, kapitola). Typy rozprávača (vševediaci, priamy). Pásmo rozprávača (autorská reč, nepriama reč). Pásmo postáv (priama reč, vnútorný monológ). Modifikácia vetnej stavby (vytýčený, pripojený a osamostatnený vetný člen, elipsa, apoziopéza, parentéza).	Žiak vie vytvoriť kompozične zrozumiteľný text, v ktorom uplatní logické, časové a príčinnno-následné súvislosti textu a požiadavky slovosledu v slovenčine. Vie nájsť v texte prvky súdržnosti a funkčne ich využíva vo vlastných jazykových prejavoch. Dokáže rozlíšiť jednotlivé typy rozprávača. Vie rozpoznať nepravidelnosti vo vetnej stavbe.

Vzdelávací program zo slovenského jazyka a literatúry vypracovaný na základe Štátneho vzdelávacieho programu na počet hodín 99

LITERATÚRA - 3. ročník (1 hodina týždenne/33 hodín ročne)

Tabuľka

Cieľ	Téma	Počet hodín	Kompetencie	Vzdelávací štandard	
				Obsahový štandard/obsah	Výkonový štandard
<p>Žiak definuje rozdiel medzi sociálnym a psychologickým románom.</p> <p>Vymedzí sociálny typ postavy a vie uviesť príklad z prozaických diel, ktoré čítal. Na základe analýzy známeho diela dokáže urobiť charakteristiky takto stvárnených literárnych postáv.</p>	<p>Veľká epická próza – druhy románu</p>	<p>5</p> <p>IX. - X.</p>	<p>poznávacia (kognitívna)</p> <p>komunikačná</p> <p>interpersonálna</p>	<p>Vyvodenie druhov románu - sociálny román a psychologický román. Sociálny typ postavy. Vyvodenie pojmu autorská štylizácia reality. Klasifikácia prebraných žánrových foriem a druhov románu.</p> <p>Čítanie a interpretácia románov.</p> <p>Analýza horizontálnej kompozície diela (kompozičná osnova) románu. Identifikácia druhu rozprávača.</p> <p>Analýza autorskej koncepcie postáv v rámci myšlienkového zamerania celého diela.</p> <p>Štylisticko-lexikálna analýza jazyka a hľadanie funkcie jazykových prvkov v celkovej myšlienkovvej a estetickvej pôsobnosti diela.</p> <p>Interpretácia myšlienkovvej a estetickvej zameranosti diela (druhý významový plán).</p> <p>Verbalizácia čitateľského zážitku a hodnotenia diela, obhajoba svojho stanoviska počas jeho analýzy a kritiky v triede.</p> <p>(Povinní autori a diela: M. Kukučín: Dom v stráni; J. C.</p>	<p>Žiak vie vysvetliť rozdiel medzi sociálnym a psychologickým románom, pričom berie do úvahy, že tieto druhy románu sa v praxi často v rôznej miere prelínajú. Je schopný svoje vedomosti využiť pri analýze a určení druhu románu, ktorý prečítal, a podprieť svoje tvrdenie argumentmi.</p> <p>Chápe podstatu sociálneho typu postavy, vie ju charakterizovať teoreticky, aj konkretizovať jej charakteristiku na základe analýzy prečítaného diela.</p> <p>Vie identifikovať významovú rovinu diela a vysvetliť profiláciu postáv ako autorského modelu kompatibilného so zameraním diela.</p> <p>Žiak pochopil, že umelecké dielo je artefakt, rozumie vzájomným vzťahom medzi autorom, realitou a dielom a vie vysvetliť, že umelecké dielo je subjektívny svet cieľavedome vytvorený autorom podľa jeho vlastných hodnôt, mier a estetického čítania.</p> <p>Žiak je konfrontovať svoj systém hodnôt s hodnotami vyplývajúcimi z diela. Vie reagovať na otázky a kritické poznámky z triedy, vyhodnotiť ich a uvažovať o nich jednak z hľadiska systémovej podstaty diela a jednak z hľadiska vlastných čitateľských postojov.</p>

				<p>Hronský: Jozef Mak, E. M. Remarque: Na západe nič nového</p> <p><u>Odporúčani autori a diela:</u> S. H. Vajanský: Suchá ratolesť, Letiace tiene; Milo Urban: Živý bič; G. Vámoš: Odlomená haluz; L. N. Tolstoj: Vojna a mier, Anna Kareninová; F. M. Dostojevskij: Zločin a trest; Zs. Móricz: Šťastný človek; J. London: Martin Eden; F. Werfel: Štyridsať dní Musa Daghu; F. Mauriac: Thérèse Desqueyruoxová; E. M. Remarque: Víťazný oblúk.)</p>	
<p>Žiak vysvetlí podstatu vnútorného monológu a vie určiť rozdiel medzi monológom v akejkoľvek próze a dráme. Žiak reprodukuje poučky o nespoľahlivom rozprávačovi a identifikuje tento typ rozprávača v diele..</p>	<p>Krátka epická próza-nespoľahlivý rozprávač</p>	<p>4 X. – XI.</p>	<p>poznávacia (kognitívna)</p> <p>komunikačná</p> <p>interpersonálna</p>	<p>Vyvodenie pojmu nespoľahlivý rozprávač. Využitie pásma nespoľahlivého rozprávača vo vertikálnej kompozícii diela (významový plán diela). Klasifikácia druhov rozprávača. Začlenenie vnútorného monológu do obsahovej a myšlienkovvej koncepcie diela: vnútorný monológ ako komentár k deju, resp. vnútorný monológ ako reflexia (úvaha). Tvorba krátkej poviedky s využitím vnútorného monológu. Čítanie a interpretácia krátkej prózy. Kompozičná a štylisticko-lexikálna analýza poviedok a noviel. Identifikácia druhu rozprávača. Analýza autorskej koncepcie postáv rámci celkového myšlienkového zamerania diela.</p>	<p>Žiak pozná podstatu vnútorného monológu, vie vysvetliť rozdiel medzi monológom v próze a dráme, chápe a vie demonštrovať na akomkoľvek texte jeho funkciu z hľadiska obsahového zamerania diela. Dokáže rozlíšiť vnútorný monológ od vnútornej repliky postavy. Žiak pozná typ nespoľahlivého rozprávača, dokáže ho identifikovať v akomkoľvek epickom diele s takýmto typom rozprávača a vysvetlí jeho využitie vo vzťahu k významovému plánu diela. Dokáže pri tom uplatniť výsledky štylistickej analýzy textu. Okrem základného (jednofaktorového) triedenia typov rozprávača dokáže vytvoriť klasifikáciu z viacerých hľadísk (napr. podľa formy rozprávania, resp. podľa vzťahu k významovej rovine diela/autorovi). Žiak organizuje prácu skupiny, prináša podnety pri riešení úloh, pomáha ostatným radou a ukážkami vlastných postupov. Vie zhrnúť výsledky spoločného bádania a prezentovať výsledky pred triedou. V prípade protinázoru dokáže sformulovať</p>

				<p>Interpretácia myšlienkovvej a estetickej pôsobnosti diela. Verbalizácia čitateľského zážitku a hodnotenia diela, jeho obhajoba, resp. analýza a kritika v triede.</p> <p>(Povinní autori a diela: Timrava: Ľapákovi; J. G. Tajovský: Maco Mlieč;</p> <p>Odporúčani autori a diela: Timrava: Bez hrdosti; J. G. Tajovský: Apoliena; G. Vámoš: Editino očko; J. Škvorecký: Prima sezóna; Belo Kapolka: Možno ho ešte stretnem, v zbierke Kanadské smrek; E. Hemingway: Starec a more.)</p>	<p>argument v prospech riešenia vlastnej skupiny alebo rozpoznať správnosť odlišného stanoviska a prijať ho. Medzi svoje argumenty dokáže zahrnúť aj poznatky získané štúdiom informačných zdrojov. Informácie dokáže vyhľadať, vybrať, spracovať a zaradiť do svojho systému vedomostí a hodnôt.</p>
<p>Žiak reprodukuje poučku o voľnom verši a pozná jeho charakteristické znaky. Žiak Identifikuje náladu básne a v texte vyhľadá štylistické jazykové prostriedky, ktoré ju vyvolávajú.</p>	<p>Lyrická poézia – voľný verš</p>	<p>4 XI. – XII.</p>	<p>poznávacia (kognitívna) komunikačná</p>	<p>Vyvodenie pojmu voľný verš. Identifikácia náhradných rytmotvorných činiteľov (opakovacie figúry, medziveršové pauzy, dôrazové vrcholy veršov, rytmizovaná intonácia – frázovanie). Učiteľský výklad pojmu pásmo. Vyvodenie pojmu impresionizmus a senzualizmus v poézii. Vyvodenie pojmu reflexívna lyrika, duchovná (náboženská) lyrika. Klasifikácia druhov lyriky. Čítanie a interpretácia lyrických básní. Štylisticko-lexikálna analýza textu a určovanie funkcie jazykových prvkov v lyrickom posolstve diela. Interpretácia lyrického odkazu básne.</p>	<p>Žiak rozpozná vlastnosti voľného verša akejkoľvek relevantnej básne a vie na jej príklade demonštrovať rozdiely medzi voľným a metricky viazaným veršom.</p> <p>Chápe a vie vysvetliť estetickú pôsobivosť voľného verša a takto napísanú báseň dokáže čítať jazykovo správne, výrazne a s subjektívnym frázovaním. Svoj spôsob frázovania dokáže aj vysvetliť. Vie charakterizovať podstatu reflexívnej a duchovnej poézie, chápe a vie vysvetliť prekrývanie sa jednotlivých druhov lyriky v konkrétnych dielach. Žiak chápe otvorenosť básnickej výpovede pri lyrickej poézii, ale zároveň dokáže tlmočiť svoj osobný výklad významového a estetického vyznenia akejkoľvek básne tohto druhu. V texte básne vie identifikovať lexikálne, štylistické, kompozičné a rytmotvorné prostriedky, ktoré vytvárajú posolstvo básne. Svoje porozumenie myšlienkového a citového posolstva básne</p>

				<p>Verbalizácia čitateľského zážitku a hodnotenia diela, obhajoba vlastného názoru počas jeho analýzy a kritiky v triede. Tvorba krátkej úvahy s dôrazom na stylistickú originalitu.</p> <p>(Povinní autori: J. Smrek, R. Dilong – vlastný výber. <u>Odporúčani autori:</u> E. B. Lukáč, L. Novomeský, J. Kostra, V. Beniak, A. Rimbaud, S. Mallarmé, P. Valéry, W. Whitman, J. Wolker, J. Seifert – všetci podľa vlastného výberu.)</p>	<p>dokáže usporiadať do osnovy a potom prepracovať do uceleného výkladového textu. Túto prvú verziu textu dokáže stylisticky dotvoriť, urobiť ju ucelenou a esteticky pôsobivejšou. Žiak vie vyhľadať relevantné informácie v inom výkladovom texte a pôsobivo ich zakomponovať do svojho textu. Žiak vie nové poznatky vhodne a prehľadne zaznamenať a používať pri ďalšej práci alebo pri odpovedi. Dokáže ich zapracovať do vlastného systému vedomostí. Súčasťou jeho prípravy na prezentáciu je analytické štúdium vzorového textu rozboru nejakej lyrickej básne.</p> <p>Svoje chápanie určeného textu vie prezentovať (aj s pomocou pripravenej úvahy na tému spoločnú s básňou) v triede, dokáže sledovať odlišné interpretácie a uvažovať o tom, či sú kompatibilné s jeho hľadiskom, alebo či ich považuje za dezinterpretácie. V diskusii je pohotový, citlivý k iným účastníkom.</p>
<p>Žiak charakterizuje klasický päťřazový i reřazový kompozičný postup a identifikuje príslušné kompozičné osnovanie v známych prozaických dielach.</p>	<p>Veľká epická próza – reřazový kompozičný postup</p>	<p>4 I.</p>	<p>poznávací (kognitívna) komunikačná interpersonálna (sociálna) intrapersonálna (osobnostná)</p>	<p>Vyvodenie pojmu reřazová kompozícia (reřazový kompozičný postup). Učiteľský výklad oslabenej organizácie sujetu v dielach s reřazovou kompozíciou. Porovnanie diel s klasickou (päťřazovou) kompozičnou osnovou a diel s reřazovou kompozíciou. Identifikácia lyrizácie štýlu epickej prózy. Vyvodenie pojmu lyrizovaná próza. Vyvodenie pojmu monumentalizácia (osôb, prírodných javov), idealizácia postáv, animizácia zvierat a vecí a vyvodenie pojmu personifikácia v próze. Tvorba umeleckého opisu prírodnej scenérie alebo človeka</p>	<p>Žiak ovláda klasický päťřazový i reřazový kompozičný postup. Vie uviesť ich charakteristické prvky v akomkoľvek epickom diele (prozaickom, básnickom i dramatickom). Vie vysvetliť rozdiely v dramatickej línii rozprávania pri použití odlišných kompozičných postupov. Žiak chápe podstatu lyrizácie rozprávania a dokáže v texte akéhokoľvek diela nájsť a určiť jazykové prostriedky použité na poetizáciu diela. Vie, čo je idealizácia (a monumentalizácia) postáv, dokáže určiť prostriedky, ktoré na ňu použil autor, a to tak stylisticko-lexikálne, ako aj situačné (dejové). Na základe analógie dokáže preniesť tieto vedomosti aj na obraz zvierat a neživej prírody. Vie vysvetliť stylistickú podstatu personifikácie a vie poukázať na jej významovú funkčnosť a umeleckú pôsobivosť v kontexte diel lyrizovanej prózy. Všetky tieto vedomosti dokáže uplatniť pri tvorbe</p>

				<p>prostredníctvom jazyka s prvkami lyrizmu (poetizácia). Čítanie a interpretácia románov. Analýza a hodnotenie autorskej koncepcie postáv v rámci celkového myšlienkového zamerania diela. Interpretácia myšlienkového a estetického pôsobnosti diela. Verbalizácia čitateľského zážitku a hodnotenia diela, jeho obhajoba počas jeho analýzy a kritiky v triede.</p> <p><u>(Povinní autori a diela: D. Chrobák: Drak sa vracia; J. C. Hronský: Jozef Mak.</u> <u>Odporúčani autori:</u> M. Urban: Živý bič; E. Ondrejov: Zbojnícka mladosť, Jerguš Lapin; M. Figuli: Tri gaštanové kone; J. Giono: Spev sveta; Ch. Ramuz: Pastvina Derborence; J. Linnankoski: Pieseň o červenom kvete; E. Claes: Herman Coene; K. Hamsun: Požehnanie zeme; M. Gorkij: Makar Čudra; J. F. Cooper: Stopár; J. Conrad: Srdce temnôt.)</p>	<p>lyrizovaného opisu alebo pri napísaní kratšieho epického útvaru. Poznatky získané analýzou jazyka diela lyrizovanej prózy dokáže uplatniť pri vysvetlení významovej roviny daného diela, objasniť autorskú koncepciu postáv a autorovo chápanie sveta a konfrontovať ho s vlastným videním sveta a ľudí. Rozumie a dokáže vysvetliť osudovú vyhranenosť hrdinov diela a chápe autorov prístup k ich zápasu o nezávislosť, identitu a vlastné ideály. Rozumie podstate boja medzi dobrom a zlom a dokáže ho aplikovať na toto dielo. Konflikt pozitívnych a negatívnych síl vníma síce aj v duchu autorovho podania, ale zároveň dokáže prekonať sugestibilitu textu a pokúša sa zaujať aj stanovisko odvodené z vlastných hodnôt.</p>
<p>Žiak charakterizuje komunikačné formy divadelnej hry (tragédie, komédie), ako čitateľ/divák posúdi schopnosť hercov stvárniť postavu.</p>	<p>Dramatická literatúra tragická dráma</p>	<p>4 II.</p>	<p>poznávacia (kognitívna) komunikačná interpersonálna (sociálna)</p>	<p>Vyvodenie pojmu tragické, tragédia. Učiteľský výklad o antickom divadle a antickej tragédii. Učiteľský výklad dramatických princípov jednoty (nemennosti) miesta, (ohraničenosti) času a (stálosti) charakterov postáv. Učiteľský výklad pojmu osudovosť ako určujúceho princípu dramatickej línie antickej tragédie.</p>	<p>Žiak pozná podstatu tragédie a dokáže z hľadiska dichotómie tragédia/komédia určiť akúkoľvek hru, ktorú čítal alebo ktorej inscenáciu videl. Na základe kritického úvahy dokáže zaujať hodnotiace stanovisko aj k obsahovo zmiešaným, resp. nevyhraneným typom divadelných hier.</p> <p>Pozná klasickú kompozíciu drámy a vie ju aplikovať na akékoľvek dramatické dielo s takouto dejovou štruktúrou a vie vysvetliť svoj názor.</p>

			<p>intrapersonálna (osobnosť)</p> <p>Čítanie a interpretácia dramatických textov. Dramatické čítanie, resp. deklamácia textu divadelnej hry. Analýza vnútornej kompozície dramatického diela a určenie funkcie jednotlivých jazykových prvkov v celkovom myšlienkovom zameraní a estetickéj účinnosti diela (s dôrazom na tragickosť). Verbalizácia čitateľského, resp. diváckeho zážitku a hodnotenia diela a/alebo inscenácie, obhajoba vlastného stanoviska počas jeho analýzy a kritiky v triede. Inscenácia vybraných výstupov alebo scén z určenej tragédie v triede. Návrh režijnej koncepcie hry. Návrh dekorácií a kostýmov. Dramatizácia textu krátkej poviedky s tragickým zameraním (napr. od Tajovského, Timravy, Gašpara, Urbana, Čechova, Hemingwaya atď.). Vlastný preklad určeného výstupu z anglického, nemeckého, francúzskeho, španielskeho alebo ruského originálu. Posúdenie vecnej správnosti a štylistickej účinnosti prekladu v triede. (Povinní autori a diela: Sofokles: Antigona; W. Shakespeare: Hamlet; Bukovčan: Kým kohút nezaspieva.</p> <p><u>Odporúčaní autori a diela:</u> W. Shakespeare: Romeo a Júlia; P.</p>	<p>Žiak dokáže v texte divadelnej hry určiť komunikačné formy. V akomkoľvek dramatickom diele je schopný vysvetliť stvárnenie postavy z hľadiska autorovej koncepcie a významového zamerania diela. Štylisticko-lexikálnou analýzou dokáže určiť prvky, ktoré sú v prehovoroch postáv nositeľom myšlienkového posolstva a estetickéj pôsobivosti diela. Svoj názor na text/inscenáciu diela dokáže verejne prezentovať v triede. Vie zhodnotiť režijnú koncepciu inscenácie a prácu hercov, svoj názor verejne prezentovať v triede a v diskusii je schopný uviesť relevantné prvky z textu hry alebo z inscenácie ako argumenty. Žiak sa vie zapojiť do dramatizovaného čítania, plynulo, výrazne a jazykovo správne dokáže prezentovať text niektorej postavy. Dokáže navrhnúť celkové režijné poňatie hry a inscenáciu niektorých výstupov z hry. Vie navrhnúť výtvarne zaujímavé stvárnenie javiskového priestoru. Dokáže zdramatizovať text kratšieho prozaického alebo epického básnického diela, vhodne využiť monológ a dialóg, sformulovať scénické a inscenačné poznámky. Vie využiť jazykové prostriedky na dosiahnutie dramatického napätia a estetického dojmu.</p>
--	--	--	--	--

				Corneille: Cid; F. Schiller: Úklady a láska, Mária Stuartová; V. Hugo: Hernani; A. S. Puškin: Boris Godunov; E. O'Neill: Túžba pod brestmi; P. O. Hviezdoslav: Herodes a Herodias; I. Stodola: Bačova žena; J. Barč-Ivan: Matka).	
Žiak jazykovo správne číta básň (chápe princíp voľného priradovania lyrických pasáží a ich veľkú sémantickú a gramatickú uvoľnenosť.)	Lyrická poézia – čistá lyrika	4 III. – IV.	poznávacia (kognitívna) komunikačná interpersonálna (sociálna) intrapersonálna (osobnostná)	Zvukomaľba. Vyvodenie pojmu čistá lyrika (absolútna, neintencionálna lyrika). Čítanie a interpretácia významovo (sémanticky) otvorených lyrických básní. Individuálny prístup k hlasnej prezentácii polytematickej a neintencionálnej básne. Štylisticko-lexikálna a zvuková analýza textu a vyvodzovanie lyrického posolstva diela priamo z jazyka básne. Verbalizácia čitateľského zážitku a hodnotenia diela, realizácia hermeneutického kruhu na základe podnetov z diskusie v triede. <u>(Povinní autori: I. Krasko, R. Dilong – vlastný výber.</u> <u>Odporúčaní autori:</u> J. Kostra, V. Beniak, Š. Moravčík, P. Verlaine, S. Jesenin, Ch. Morgenstern – podľa vlastného výberu.)	Žiak chápe podstatu čistej lyriky a tento poznatok dokáže aplikovať na ktorýkoľvek básnický text. Rozumie princípu voľného priradovania lyrických pasáží a je schopný domyslieť a verbálne prezentovať jednotu lyrickej výpovede s veľkou tematickou a gramatickou uvoľnenosťou a náročným imaginatívnym jazykom. Text dokáže čítať jazykovo správne, výrazne a s osobne podmieneným frázovaním. Svoj spôsob frázovania dokáže odôvodniť. Žiak chápe otvorenosť básnickej výpovede pri čistej lyrike a dokáže tlmočiť svoj výklad významového a estetického vyznenia akejkoľvek básne tohto druhu. V texte básne vie identifikovať lexikálne, štylistické, kompozičné a rytmotvorné činitele, a na ich základe vie odôvodniť svoje chápanie diela. Pri básňach s výraznou zvukovou organizáciou dokáže vybadať tento znak básnickej reči a predostrieť svoj výklad estetickej pôsobivosti veršov. Žiak dokáže pozitívne ovplyvňovať spolužiakov v skupine pri riešení úloh, získané poznatky vhodne a prehľadne zaznamenať a používať pri ďalšej práci alebo pri odpovedi. Súčasťou jeho prípravy je aj analytické štúdium odborného textu zameraného na rozbor lyrickej básne. Svoje chápanie určeného textu vie prezentovať v triede, dokáže sledovať odlišné interpretácie a hodnotenia a uvažovať o tom, či ich môže považovať za kompatibilné so svojím

					hľadiskom. Dokáže sa vrátiť k relatívne uzavretému hodnoteniu diela a na základe nových poznatkov rozšíriť, prehĺbiť alebo pozmeniť svoje doterajšie stanovisko.
<p>Žiak definuje princíp voľných asociácií v rozprávaní a uvádza príklady z textu.</p> <p>Uvedomuje si bizarnosť nadprirodzených, zdeformovaných non-realistických postáv a v známom diele dokáže objasniť ich funkciu a obrazný charakter</p>	<p>Netradičná epická próza – prúd autorovho vedomia</p>	<p>4 IV. – V.</p>	<p>poznávací (kognitívna)</p> <p>komunikačná</p> <p>interpersonálna (sociálna)</p> <p>intrapersonálna (osobnostná)</p>	<p>Učiteľský výklad pojmu hlbinná psychológia. Vyvodenie pojmu asociácia. Učiteľský výklad pojmov prúd autorovho vedomia a bezsujetová próza.</p> <p>Čítanie a interpretácia prozaických diel.</p> <p>Analýza horizontálnej kompozičnej štruktúry diela. Identifikácia druhu rozprávača. Štylisticko-lexikálna analýza textu a identifikácia dejového plánu textu. Interpretácia významového plánu textu. Hodnotenie esteticko-spoločenského prínosu diela vo svetle súčasných spoločenských názorov a hodnôt.</p> <p>Verbalizácia čitateľského zážitku a hodnotenia diela, jeho obhajoba počas posudzovania tohto stanoviska v triede.</p> <p>(Povinní autori a diela: F. Kafka: Premena, D. Dušek: Kufor na sny.</p> <p>Odporúčani autori a diela: Alain-Fournier: Veľký Meaulnes; F. Kafka: Proces; W. Faulkner: Neodpočívaj v pokojí; A. Camus: Cudzinec, Mor; T. Capote: Raňajky u Tiffányho; J. C.-Hronský: Pisár Gráč; D. Tatarka: Panna zázračnica; R. Sloboda: Narcis; M. Mitana: Psie dni.)</p>	<p>Žiak chápe asociáciu ako vedomú alebo podvedomú formu organizácie jednotlivých segmentov prozaického textu, ktorý sa nezakladá primárne na rozprávaní príbehu. Aspoň približne dokáže vystihnúť súvislosť medzi uvoľneným prúdom rozprávania a estetickým účinkom na čitateľa a zhodnotiť ju.</p> <p>Žiak chápe a vie vysvetliť princíp neurčitosti v rozprávaní a identifikuje výrazové prostriedky, na ktorých je táto neurčitosť vybudovaná. V texte identifikuje segmenty, ktoré spolu síce obsahovo súvisia, ale v štruktúre textu sú umiestnené bez časovej a logickej súvislosti.. Je schopný objaviť kompozičný princíp aj v netypicky organizovanom neznámom diele a aspoň čiastočne vysvetliť jeho estetickú účinnosť. Pri vertikálnej analýze dokáže odlíšiť diela so skrytým významovým plánom od diel, v ktorých absentuje alebo je potlačená dejová rovina.</p> <p>Rozumie koncepcii non-realistických, bizarných a nadprirodzených postáv či netradičných rozprávačov a v akokoľvek diele dokáže vystihnúť ich zmysel v celkovom zameraní diela.</p>

<p>Žiak charakterizuje voľný verš v básni a dokáže definovať asociatívnosť ako vedomú a podvedomú formu radenia básnickej výpovede.</p>	<p>Lyrická poézia – automatický text</p>	<p>4 V. – VI.</p>	<p>komunikačná interpersonálna (sociálna) intrapersonálna (osobnostná)</p>	<p>Vyvodenie pojmu asociatívny básnický text a automatický text. Vyvodenie pojmu expresívnosť, básnická slovná hračka, eufónia (ľubozvučnosť). Vyvodenie pojmu optická báseň, kaligram. Vytvorenie optických textov (hoci aj prozaických) na základe analógie medzi obsahom textu a jeho priestorovým stvárnením. Vytvorenie jednotlivých veršov so zvukovými efektmi. Štylistická hra: vytvorenie krátko automatického textu z novinových výstrižkov alebo iným náhodným výberom. Čítanie a interpretácia lyrických básní. Prezentácia individuálneho hlasového stvárnenia polytematickej, neintencionálnej básne. Štylisticko-lexikálna a zvuková analýza textu a vyvodzovanie lyrického posolstva priamo z jazyka básne. Verbalizácia čitateľského zážitku a hodnotenia diela a jeho obhajoba. Realizácia hermeneutického kruhu (špirálový vývoj poznatkov v triede) na základe podnetov z diskusie.</p> <p><u>(Povinní autori:</u> R. Dilong – vlastný výber. <u>Odporúčaní autori:</u> R. Fabry, P.</p>	<p>Žiak vie určiť voľný verš, vie určiť v akejkoľvek básni, ktorá je na ňom vybudovaná. Chápe asociatívnosť ako vedomú alebo podvedomú formu radenia jednotlivých segmentov básnickej výpovede. Na základe rozumovej úvahy a/alebo intuície dokáže vystihnúť logické, vecné citové alebo zvukové väzby medzi týmito segmentmi a priradiť im vlastné subjektívne významy. Je schopný tieto osobne pociťované významy prezentovať v triede. Chápe možnosť odlišných výkladov ako vnútornú vlastnosť otvoreného básnického textu. Vie vysvetliť princíp vzniku automatického textu, ktorý chápe ako najkrajnejšiu formu komponovania uvoľnenej básnickej výpovede. Žiak si uvedomuje, že obsahovo, syntakticky a morfológicky uvoľnený básnický text rezignoval na existenciu intencionálnej významovej roviny a že jeho výpovedná sila spočíva v rovine výrazu. Aspoň približne vie identifikovať zvukové, štylistické a lexikálne prvky vystupujúce ako signály významu básne. Žiak vie výrazne, jazykovo správne a s osobne pociťovaným frázovaním čítať asociatívny básnický text. Hlasné čítanie jednotlivých segmentov básne realizuje na základe svojho racionálneho a/alebo intuitívneho pochopenia ich vnútorných väzieb v rámci verša (príp. v celej básni). V diskusii sa usiluje nájsť argumenty na zdôvodnenie svojho prístupu k dielu.</p>
---	---	-----------------------	--	--	---

				Bunčák, J. Stacho, Š. Moravčík – vlastný výber; G. Apollinaire: Pásmo; V. Chlebnikov: Deň modrých medveďov; J. Suchý – texty piesní, vlastný výber.)	
--	--	--	--	---	--

SLOVENSKÝ JAZYK - 3. ročník (2 hodiny týždenne/ 66 hodín ročne)

Školské písomné práce – výklad, diskusný príspevok

Diktáty - 2

Tabuľka

Cieľ	Téma	Počet hodín	Kompetencie	Vzdelávací štandard	
				Obsahový štandard/obsah	Výkonový štandard
Žiak vie naplánovať svoju činnosť pri príprave projektu, je schopný samostatne zoradiť motívy a myšlienky podľa časovej a logickej postupnosti a daný projekt prezentovať. Vie vecne reagovať na pripomienky k svojmu projektu a podporiť ich argumentmi.	Vedecká, odborná a pracovná komunikácia	33 IX. – I.	Spôsobilosť kritického myslenia. Spôsobilosť formulovať svoj názor a argumentovať. Vytvárať a reflektovať vlastnú identitu. Vytvárať vlastný hodnotový systém.	Náučný štýl – znaky, kompozícia a členenie textov, súdržnosť textu (konektory). Výkladový slohový postup – postupy a formy logického myslenia – dedukcia, indukcia, komparácia, analýza, syntéza, analógia. Výklad – odborný článok, projektová práca. Úvaha – školská úvaha, úvaha v umeleckom štýle. Opisný slohový postup – náučný opis, referát. Študijné čítanie náučného textu – pasívne, analytické, kritické.	Žiak vie naplánovať svoju činnosť pri príprave projektu, je schopný samostatne zoradiť motívy a myšlienky podľa časovej a logickej postupnosti. Vie vytvoriť na základe čiastkových informácií z umeleckého a niektorých druhov vecného textu hypotézu o jeho závere a svoju hypotézu overiť v diskusii. Je schopný úspešne realizovať a vhodne prezentovať projekt. Dokáže prijať vecné pripomienky k svojmu projektu, analyzovať ich a prípadne zapracovať do svojho pôvodného riešenia. Vie vecne reagovať na pripomienky k svojmu projektu a podporiť ich argumentmi. Schopnosť učiť sa učiť. Dokáže vytvoriť

					zrozumiteľnú prezentáciu projektu, vyskytujú sa v nej však kompozičné i logické chyby. Vie s pomocou odbornej literatúry vybrať krátkeho jednoduchého vecného textu kľúčové informácie. Vie zrealizovať jednoduchý projekt a dokáže ho prezentovať, ale nevyhne sa pri tom kompozičným, logickým a jazykovým chybám. V diskusii o svojom projekte dokáže vyjadriť vlastný názor, ale nedokáže ho podporiť argumentmi.
Žiak dokáže presne reagovať na počutý text jasnou, zrozumiteľnou a správne intonovanou odpoveďou alebo otázkou. Vo vlastných jazykových prejavoch dodržiava pravidlá spisovnej slovenskej výslovnosti, správne artikuluje.	Zvukové jazykové prostriedky.	23 II. – IV.	Schopnosť tvorivého myslenia a spôsobilosť uplatniť jeho výsledky. Spôsobilosť tvoriť, prijať a spracovať informácie. Vedieť sa vyjadrovať adekvátne komunikačnej situácii – ústne a písomne (vhodná forma a obsah).	Fonetika a fonológia. Zvukové javy v reči – tónová, silová, časová modulácia reči (intonácia, pauza – fyziologická, významová, vedľajší slovný prízvuk, tempo reči, frázovanie, modulácia hlasu, ortoepia, ortografia). Štylistické využitie zvukovej stránky slov (rým, zvukomalba). Výslovnostné štýly (vysoký, neutrálny, nižší). Výslovnosť a pravopis cudzích slov.	Žiak dokáže porozumieť textu, pohotovo sa zorientovať v danej komunikačnej situácii a presne reagovať na počutý text jasnou, zrozumiteľnou a správne intonovanou odpoveďou alebo otázkou. Vo vlastných jazykových prejavoch dodržiava pravidlá spisovnej slovenskej výslovnosti, správne artikuluje. Vo svojich ústnych prejavoch uplatňuje vhodnú intonáciu, v ktorej dodržiava významové a fyziologické pauzy, primerané tempo reči, správne frázovanie výpovede a vhodnú moduláciu hlasu. Pozná jazykovedné disciplíny, ktoré skúmajú zvukovú a písomnú podobu reči, a ich základné jednotky. Dokáže sa zorientovať v danej komunikačnej situácii a reagovať na počutý text tak, že poslucháč pochopí obsah jeho výpovede. Uvedomuje si

					spisovnosť a nespisovnosť vo svojom prejave a vo verejných prejavoch sa snaží používať spisovnú výslovnosť. Odlišuje zvukovú podobu reči od písomnej a vie pomenovať jej základné jednotky.
Žiak dodržiava pri komunikácii platnú jazykovú normu a v rôznych komunikačných situáciách vie použiť adekvátne jazykové prostriedky.	Grafické jazykové prostriedky.	10 IV. – VI.	Vedieť sa vyjadrovať adekvátne komunikačnej situácii – ústne a písomne (vhodná forma a obsah).	Písmo. Ortografia. Pravopisné princípy (fonematický, morfématický, etymologický, gramatický). Rytmické krátenie. Práca s pravopisnými príručkami.	Žiak vie pri tvorbe vlastného jazykového prejavu vie pracovať s platnými jazykovými kodifikačnými príručkami, napr. s výkladovým slovníkom slovenského jazyka. Vo vlastných jazykových prejavoch sa snaží dodržiavať jazykovú normu. Dokáže v danej komunikačnej situácii posúdiť štylistickú vhodnosť použitých výrazových prostriedkov v prejavoch iných ľudí.